

GİRİŞ

I.PROJENİN ÖZETİ

II.ZİYARETİN AMACI

III.ÇALIŞMA ZİYARETİNİN YÖNTEMİ

IV.ZİYARET EDİLEN ÜLKELERİN SİSTEMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

A.FRANSA

- 1.Yargı Sistemine Genel Bakış
- 2.İlk Derece Mahkemeleri ile Savcılığın Yapısı ve İşleyişi
  - 2.1 İlk Derece Mahkemeleri
    - 2.1.1. Asliye Mahkemeleri
    - 2.1.2 Ağır Ceza Mahkemeleri
  - 2.2 Savcılık
  - 2.3 Mahkeme ve Savcılığın Yönetimi
- 3.İstinaf Mahkemelerinin Yapısı ve İşleyişi
  - 3.1 Teşkilat Yapısı
  - 3.2 Görev ve Yetkileri
  - 3.3 Çalışma Sistemi
- 4.Yargıtay'ın Yapısı ve İşleyişi
  - 4.1 Teşkilat Yapısı
  - 4.2 Görev ve Yetkileri
  - 4.3 İşleyişi
5. İçtihat Birliğinin Sağlanması
  - 5.1 İstinaf Aşamasında
  - 5.2 Yargıtay Aşamasında
6. Hakim ve Savcılarının Eğitimi
  - 6.1 Milli Hakimlik Okulu
  - 6.2 Uluslararası İlişkiler Bölümü
  - 6.3 Adli Yargı Hakimleri
  - 6.4 Mesleğe Başlangıç Eğitimi
  - 6.5 Eğitim Metodu
  - 6.6 Meslek İçi Eğitim

B.HOLLANDA

- 1.Yargı sistemine genel bakış
- 2.İlk Derece Mahkemeleri ile Savcılığın Yapısı ve İşleyişi
  - 2.1. İlk Derece Mahkemeleri
  - 2.2. İlk Derece ve İstinaf Mahkemelerinin İdare Sistemi
  - 2.3. Savcılık
    - 2.3.1. Genel Savcılık
    - 2.3.2. İlk Derece Mahkemesi Yanındaki Savcılık
3. İstinaf Mahkemelerinin Yapısı ve İşleyişi
  - 3.1.1. İstinaf Sistemi Hakkında Genel Bilgi
  - 3.1.2. İstinaf mahkemesinde avukatlar

- 3.2. Hukuk Davaları Yönünden İstinaf İncelemesi
- 3.3. Ceza Davaları Yönünden İstinaf İncelemesi
- 3.4. İstinaf Mahkemesi Yanındaki Savcılık
- 4. Yargıtayın Yapısı ve İşleyişi
  - 4.1. Yargıtayın Yapısı
  - 4.2. Yargıtayın İşleyişi
- 5. İçtihat Birliği
  - 6.1. Hakim ve Savcıların Eğitimi
  - 6.2. Hakimlik Okulu (SSR)
    - 6.2.1.SSR'nin Uluslar arası Çalışmaları
    - 6.2.2.Raio (Hakim Adayı) Eğitimi

V. GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

- EKLER :1- KATILIMCI LİSTESİ
2- ZİYARET PROGRAMI

GİRİŞ

I.PROJENİN ÖZETİ

5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Adliye Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun uyarınca, bölge adliye mahkemelerinin Türkiye genelinde 1 Haziran 2007 tarihine kadar kurulması öngörülmektedir. Türk Yargı Sisteminin çok önemli değişiklikler getirecek olan bölge adliye mahkemelerinin kurulmasında beklenen faydanın ve verimin sağlanmasında, fiziki altyapının çok iyi oluşturulması kadar; Hakimler, Cumhuriyet savcılarını ve yardımcı personelin de oluşturulacak bu yeni sistem hakkında önceden bilgilendirilmeleri de önem arz etmektedir.

Adalet Bakanlığı, fiziki altyapının en iyi şekilde tesis edilmesini sağlamak üzere Avrupa Birliği'nin 22,5 milyon EURO ile desteklediği, "Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kurulmasının Desteklenmesi İnşaat Projesi"ni hazırlamış ve bu proje kapsamında; Ankara, Erzurum ve Diyarbakır illerinde üç adet örnek bölge adliye mahkemesi binasının inşa ve tefrişini planlamıştır. Söz konusu mahkeme binalarının, 1 Haziran 2007 tarihi itibarı ile hizmete girmesi beklenmektedir.

Bu konuda Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan bir başka proje ise yine Avrupa Birliği'nin mali desteği ile yürütülmekte olan "Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Eğitim Projesi"dir. Bu proje kapsamında, bölge adliye mahkemelerinde görev yapma yeterliliğine sahip hakim, savcılar ile yardımcı personele eğitim verilmesi hedeflenmektedir. Bu Proje'nin Avrupa Birliği Eşleştirme Projeleri kapsamında destekleniyor olması nedeniyle, Avrupa Birliği üyesi ülkelerden Hollanda ve İsveç'in istinaf alanında bilgi ve deneyimlerini Türk Yargı Teşkilatı ile paylaşması sağlanarak eğitim faaliyetleri yürütülmektedir.

Türkiye'de İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Eğitim Projesi dört ana bileşenden oluşmaktadır.

Birinci bileşen, Yargıtay'da görevli olan Yargıtay üyesi, hakim ve savcılara yönelik olarak iki adet uluslararası konferans düzenlenmesidir.

İkinci bileşen, istinaf mahkemeleri hakkında, hukuk mahkemesi hakimlerine (3000 adet), ceza mahkemesi hakimlerine ve Cumhuriyet savcılarının (6000 adet) ve yardımcı personele (2000 adet) yönelik olarak üç farklı kitabın hazırlanması, basılması ve ilgili kişilere dağıtımının yapılmasıdır.

Üçüncü bileşen, bölge adliye mahkemelerinde görev alması muhtemel olan ve 5235 sayılı Kanun'da belirlenen kriterleri karşılayan; hakim, Cumhuriyet savcısı ve yardımcı personele eğitim verilmesini kapsamaktadır. Bu kapsamda öncelikli olarak 40 hakim ve savcı ile 25 yardımcı personel eğitici olarak yetiştirilecek ve bu eğiticiler daha sonra Türkiye'nin farklı bölgelerinde 1500 hakim-savcı ile 1200 yardımcı personele ikişer gün sürecek seminerler vasıtasıyla istinaf sistemi hakkında bilgilerini aktaracaktır.

Proje'nin dördüncü ve son bileşeni ise, Proje üzerinde çalışan Adalet Bakanlığı, Yargıtay ve Adalet Akademisi yetkililerinin Fransa ve Hollanda'ya çalışma ziyareti yapmasıdır. Nitekim 28 Mart – 8 Nisan 2006 tarihlerinde yapılan çalışma ziyareti bu bileşen kapsamında gerçekleştirilmiştir.

II.ZİYARETİN AMACI

Ziyaretin genel amacı, Fransa ve Hollanda'da İstinaf Mahkemelerinin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi edinilmesidir. Bu amaçla Hollanda İlk Derece Mahkemesi, İstinaf Mahkemesi ve Yüksek Mahkeme ziyaret edilerek üç dereceli yargı sistemi Türk uzmanlarca yerinde incelenmiş; özellikle istinaf mahkemelerinin hukuk ve ceza usulü üzerine yoğunlaşarak hakim savcılarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinin nasıl yapıldığı konusunda bilgi alınmıştır.

Fransa'da İlk Derece Mahkemesi, İstinaf Mahkemesi ve Yargıtay arasındaki ilişkilere yoğunlaşarak, Adalet Bakanlığının yargı sistemindeki rolünün açıklığa kavuşturulması amaçlanmıştır. Buna ilaveten hakim ve savcılarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinin nasıl yapıldığı konusunda yerinde inceleme yapılması ziyaretin bir başka amacını oluşturmuştur.

III. ÇALIŞMA ZİYARETİNİN YÖNTEMİ

Heyet olarak , ziyaret edilen kurumlarda yapılan sunumlar takip edilmiş; sunumların sonunda açıklanması ya da tartışılması gereken konular soru cevap şeklinde açıklığa kavuşturulmuştur.

IV. ZİYARET EDİLEN ÜLKELERİN SİSTEMLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

A.FRANSA

1. Yargı Sistemine Genel Bakış

Fransız yargısı İlk Derece Mahkemeleri, İstinaf Mahkemeleri ve Yargıtay'dan oluşan 3 dereceli bir sisteme sahiptir. İlerde ayrıntılı olarak değinilecek olmakla birlikte bu sistemin ilk aşamasını oluşturan ilk derece mahkemelerinin isimlerini ve hangi kararlarının istinaf yoluna açık olduğunu ifade etmek gerekirse kısaca aşağıdaki hususlara temas etmek faydalı olacaktır:

Tribunal d'instance (sulh hukuk mahkemelerinin muadili sayılabilecek hukuk mahkemeleri) tarafından verilen değeri 4000 avro'dan fazla olan kararlar,

Tribunal de grand instance (Asliye Hukuk mahkemelerinin muadili sayılabilecek hukuk mahkemeleri) ,

Tribunal du commerce (ticaret mahkemesi) tarafından verilen kararlar,

Counseil de prud'hommes (İş mahkemelerinin muadili sayılabilecek ancak oluşumu açısından farklılık arz eden bir mahkeme, ilk oluşumunda hakim olmayan 2 işveren ve 2 işçiden oluşur karar çıkmaması halinde meslekten bir hakimin başkanlığında dava karara bağlanır) tarafından verilen değeri 4000 avro'dan fazla olan kararları,

Tribunal Paritaire des Baux Ruraux (Kırsal Kira Mahkemeleri olarak çevrilebilen ve Türk sisteminde tam karşılığı olmayan bu mahkemeler, kırsal alanda bulunan bir taşınmaz sahibi ile çiftlik kiracısı veya yarıcı arasında çıkan uyuşmazlıklara bakar),

Tribunal des affaires des securite sociale (Sosyal güvenlik kuruluşları ile kullanıcılar arasındaki uyuşmazlıklara bakar),

Tribunal de Police (Sulh Ceza Mahkemelerinin muadili sayılabilecek mahkemeler) tarafından verilen 5. dereceden hafif suçlar hakkında verilen kararlar (kabahatler de diyebileceğimiz suçlar, sebep olunan zararın derecesine göre Fransa'da 5 basamak halinde derecelendirilmişlerdir),

Tribunal Correctionnel (Asliye Ceza Mahkemelerinin muadili sayılabilecek mahkemeler),

Jude d'instruction (Sorgu hakiminin muadili olan ve soruşturma aşamasını yürüten hakim. Bu makam tarafından verilen kararların incelendiği özel bir daire mevcuttur.) tarafından verilen kararlar ayrıca Kamulaştırma hakimi (*Juge d'expropriation*) ve çocuk hakimliği (*juge d'enfants*), çocuk mahkemeleri (*tribunal pour enfants*) tarafından verilen kararlar da istinaf incelemesine açıktır. Çocuk mahkemeleri ve hakimi tarafından verilen kararlar bu konuda uzman özel bir daire tarafından incelenmektedir.

Sistemin ikinci aşamasını yukarda belirtilen ilk derece mahkemelerinin kararlarını hem maddi vaka hem hukuka uygunluk yönünden yeniden incelemekle görevli istinaf mahkemeleri oluşturmakta, nihayet üçüncü ve son aşamada ise yalnızca hukuka uygunluk açısından inceleme yapmakla görevli Yargıtay bulunmaktadır.

Savcılık makamı ise sözü edilen aşamalarda, ana hatlarıyla kamu adına soruşturma yapan, dava açan ve gerektiğinde kanun yoluna başvuran merci olarak görev yapmaktadır.

2.İlk Derece Mahkemeleri ile Savcılığın Yapısı ve İşleyişi

2.1 İlk Derece Mahkemeleri

Yukarda kısaca isimleri ve istinaf yolu açık kararları ifade edilen ilke derece mahkemeleri detaylı olarak incelendiğinde şu hususlar dikkati çekmektedir:

Temelde ilk derece mahkemeleri, genel yetkili mahkemeler ve özel yetkili mahkemeler olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır. Özel yetkili mahkemelerin konusuna girmeyen her konu genel yetkili mahkemelerin konusuna girmektedir.

Özel yetkili mahkemelerin ilki ticaret mahkemeleridir. Ticaret mahkemelerinde profesyonel hakim olmayan üyeler de bulunmaktadır.

İkinci özel yetkili mahkeme iş mahkemeleridir. Bu mahkemelerde ikisi işveren temsilcisi ikisi işçi temsilcisi olmak üzere dört kişi görev almaktadır. Bu mahkemelerde de profesyonel hakim bulunmamaktadır. Oybirliği sağlanamadığı zaman profesyonel hakime başvurmak suretiyle oybirliğini sağlamaya çalışmaktadırlar. Profesyonel hakime müracaat oranı % 16'dır. İş mahkemesi öncelikle uzlaştırma yoluna başvurmaktadır. Ancak bu oran % 1'dir. Bu hakimlerde uzlaşma kültürü olmadığı için uyuşmazlıklar çatışmaya dönüşmekte ve kolay kolay çözülememektedir. Verilen kararlar çok eleştirilmekte ve % 65 i temyiz edilmektedir. Aslında bu mahkemelerin temel amacı taraflardan oluşan heyetin uyuşmazlığı çözmesi olduğu halde istinaf yoluna başvurma oranı yüksek olduğundan uyuşmazlıklar genelde profesyonel hakimlerce çözümlenmektedir. Bazı konularda avukatla takip zorunluluğu bulunmasına

karşılık iş hukuku konularında bu zorunluluk yoktur. Bu kural ilk derece mahkemelerinde de istinaf mahkemelerinde de geçerlidir.

Fransa'daki üçüncü özel yetkili mahkeme, sosyal güvenlik konularına bakan mahkemedir. Emeklilik, aile yardımı ve iş kazaları gibi konulara bakmaktadır. Mahkeme yönetimi profesyonel hakim tarafından gerçekleştirilmekte, birisi işçi birisi işveren olmak üzere iki de üye bulunmaktadır. Fransa'da sosyal konularda yargıya başvurmanın hiçbir mali boyutu bulunmamaktadır. Örneğin, işçi yüzbin euro tazminat isteyip, seksenbin alırsa bu nedenle istinaf yoluna başvurusunda ayrıca bir mali külfet altına girmeyecektir

Dördüncü özel yetkili mahkeme ise, ülkemizdeki sulh mahkemelerine karşılık gelebilecek mahkemedir. Sulh hukuk ve sulh ceza şeklinde ikiye ayrılan bu mahkemeler, profesyonel bir hakimden oluşmaktadır. Sulh mahkemelerinde sözlü yargılama usulü uygulanmakta olduğundan taraflar avukat yardımı almak zorunda değildir.

Para cezaları ve çok küçük cezai konularda yetkili olan bu mahkemelerin kararları kesindir.

Adli yargı düzeninde ilk derece mahkemesinin başkanı, hiyerarşik olarak istinaf mahkemesi başkanının altında bulunmaktadır

İdari yargıda da istinaf sistemi bulunmaktadır. Yalnız idari istinaf mahkemesi başkanının idare mahkemesi başkanı üzerinde hiyerarşik bir denetim hakkı yoktur.

2.1.1. Asliye Mahkemeleri

Genel yetkili asliye mahkemeleri hukuk ve ceza olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Özel yetkili mahkemelerin görev alanına girmeyen tüm hukuki konularda asliye mahkemeleri yetkilidir. Cezai konularda ise on yılı geçmeyen tüm suçlarda yetkilidir.

Genel olarak asliye mahkemeleri üç hakimden oluşmaktadır. Son bir yıldır yapılan değişiklik çerçevesinde bu üç hakimden birisi yakın derece hakimi (proximite) olabilmektedir. Aslında daha hızlı karar verilebilmesi amacıyla son yıllarda yapılan değişiklikle tek hakimli oluşumlara da izin verilmektedir. Örneğin, aile mahkemesi, hukuk mahkemesi kararların icrası ve hafif suçlar tek hakimce karara bağlanır.

Asliye mahkemelerinde üç ya da beş hakimden oluşan yaklaşık 20 daire bulunmaktadır. Her daire idari bir kararla belirlenen işbölümü çerçevesinde belirli bir uyumsuzluk alanında çalışmaktadır.

Asliye Mahkemelerine örnek olarak ziyaret edilen Nanterre Asliye Mahkemesinde 106 hakim, 31 savcı, yaklaşık 300 kadar memur çalışmaktadır. Nanterre Asliye Mahkemesi büyük asliye mahkemesi olarak adlandırılmakta, bu mahkemeye bağlı daha küçük asliye mahkemeleri de bulunmaktadır.

Asliye mahkemesinin başkanının yetkisi bütün bu organizasyonu gerçekleştirmek, görev ve yetki dağılımını sağlamaktır. Başkan, eğer bir hakim olarak, davaya bakması gerektiğini düşünürse yargılamaya da katılır.

Asliye mahkemesi başkanı her iki yılda bir mahkemesindeki hakimler hakkında not düzenler.. Hakime verilecek notun tespitinde 30 değişik kriter bulunmaktadır. Verilen notlar istinaf

mahkemesi başkanına gönderilir;istinaf Mahkemesi başkanı da aynı kriterlerle aynı hakimi değerlendirir

Asliye mahkemesi yanında başsavcılık yer almakta, bir suç unsuru tespit edilmesi halinde bununla ilgili olarak ceza davası açılabilir.

Asliye mahkemesince gerek ceza gerek hukuk bakımından verilen kararlara karşı, istinaf mahkemesine başvurulabilir. İstinafta ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararın yeniden yargılması yapılmaktadır.

İlk derece mahkemesi dosyada mevcut bütün delillerle karar vermek durumundadır. Karar verilinceye kadar ileri sürülmeyen bir talebin daha sonra genişletilemeyeceği kabul edilmelidir.

2.1.2. Ağır Ceza Mahkemeleri

Ağır ceza mahkemeleri üç kişiden oluşmaktadır. Bunların üyeleri istinaf mahkemesi başkanı tarafından belirlenmektedir. Ağır ceza mahkemesinin başkanı aynı zamanda istinaf mahkemesi üyesidir. Ağır ceza mahkemesi üyeleri de istinaftan veya diğer mahkemelerden gelebilir.

Bu mahkemede 9 kişilik bir jüri görev yapmaktadır. Jüri üyeleri seçmen kütüklerinde yazılı vatandaşlar arasından her dava için ayrı ayrı kura ile belirlenmektedir. Bu oluşum sürekli olarak değil, sezonluk olarak (üç aylık olarak) yapılmakta, ancak yapılan atama sonucunda oluşan grup elindeki davayı bitirmektedir. Taraflar bu oluşuma karşı itiraz hakkına sahiptirler. Bazı hallerde başka bir mahkeme tarafından yargılama yapılmasını da talep edebilirler. Taraflar Profesyonel hakimlere ve jüriye itiraz ederse, bir üstteki mahkeme itiraz hakkında karar verir.

Bir heyet bir sene içinde 50 ilâ seksen arasında davaya bakmaktadır. Ayrıca, bir soruşturmanın bitmesinden davanın görülmesi arasındaki süre bazen bir yılı bulabilmektedir.

2.2. Savcılık

Savcılık hükümet tarafından belirlenen ceza politikalarını uygulamaktadır. Bütün şikayetleri kabul etmekte ve ne yapılacağına karar vermektedir.

Savcılık toplumun avukatı olarak mahkemeden sanığa verilmesi gereken cezayı talep etmektedir.

Mahkeme kararını verdiği zaman cezayı infaz etmek de savcılığın görevidir. Eğer verilen karar savcılık tarafından tatmin edici bulunmazsa, savcılık buna karşı kanun yoluna başvurabilir.

Savcılık davada taraf olduğundan sanığın ne kadar hakkı varsa savcılığın o kadar hakkı bulunmaktadır. Taraflar karara karşı kanun yoluna başvurabilmektedir.

Savcılığın aynı zamanda idari görevleri de bulunmaktadır.

Savcılığın kişiler hukuku alanında, örneğin evlat edinme, vasilik gibi konularda yetkileri mevcuttur. Son zamanlarda yerel kamu politikalarında savcılığın daha aktif görev alması konusunda uygulama başlatılmıştır. Bu kapsamda savcılar belediyelerle ilgili toplantılara katılıp görüş bildirebilmekte özellikle banliyölerde ortaya çıkan sorunların çözülmesi ve genel olarak da suçun önlenmesi bakımından savcılığın yerel yönetimlerle beraber çalışması amaçlanmaktadır.

Hakimlerin görevi sadece yargılama yapmak, ama savcıların yargılama dışında da görevleri olduğundan tabii olarak dışarıya doğru bir açıklıkları bulunmaktadır. Basit bir örnek vermek gerekirse, hakimin tarafsızlığı esastır ancak, bu savcıdan istenen bir durum değildir. Zira savcı takip eden konumundadır. Bazen mağdurun avukatlığını bile yapabilmektedir.

Savcılıkta hiyerarşik bir durum söz konusudur, ancak duruşmalarda ifade özgürlüğü vardır.

Fransa'da Fransız Başsavcılığı gibi bir sistem yoktur. Yargıtayın bir başsavcılığı var ancak onun diğer savcılıklar üzerinde herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.

Savcıların hukuk davalarında şahsın hukukuna ilişkin olanlar hariç kanun yoluna başvurma hakkı yoktur.

2.3. Mahkeme ve Savcılıkların İdaresi

Mahkeme için bütçenin hazırlanması ve harcama yapılmasında savcı ve başkan birlikte hareket etmektedir. Başkan ve Başsavcının birlikte başkanlık ettiği, her hafta mutad olarak toplanan bir idare merkezi bulunmaktadır. İdare merkezinde katipler, başkatipler ve bütçe konusunda uzman kişiler yer almaktadır. Toplantılarda öneriler ve seçenekler gündeme getirilerek karar alınmakta, ancak başkan ve başsavcının kararı birlikte imzalaması gerekmektedir. Aralarında anlaşmazlık çıkması mümkün görünmemektedir. Harcamalar yargı çevresinde buldukları istinaf mahkemelerine ayrılan bütçeden yapılmaktadır. İstinaf Başkanı ve Başsavcısı harcama konusunda yerel mahkeme başkanı ve başsavcısına yetki devrinde bulunmaktadır. Bu durumda ilk derece mahkemelerinin idari anlamdaki özerkliklerinin sınırlandırıldığı düşünülmektedir.

3. İstinaf Mahkemelerinin Yapısı Ve İşleyişi

İki dereceli yargılama sisteminde amaç hataları azaltmaktır. Olay başka bir mahkemeye gönderilirse yeni bir bakış açısıyla dosya değerlendirilebilir. Daha tecrübeli hakimlerden oluşan bu ikinci mahkemede, ilk derece mahkemesinin kararı tamamen yok sayılarak olay yeniden ele alınmaktadır. Bu durum adil yargılama için bir güvence teşkil etmektedir.

İlk derece mahkemesi hakimlerinin amacı doğru karar vermek olduğu için tekrar yargılama yapılması hakimler üzerinde olumsuz etki yapmamaktadır.

3.1 Teşkilat Yapısı

Fransada 30 tane istinaf mahkemesi, 5 tane deniz aşırı istinaf mahkemesi bulunmaktadır. Bunlarda toplam 181 daire vardır. Tüm mahkemelerde istinaf ve ilk derece mahkemesi hakimleri dahil 7000 hakim – savcı görev yapmaktadır.

Versay istinaf mahkemesinde toplam hakim sayısı: 70-75, yılda baktığı dava sayısı aşağı yukarı 20.000'dir, üç hakimin yanında bir savcı bulunmaktadır. (Bunların aşağı yukarı on katı bütün Fransadaki rakamları verir.)

İstinaf mahkemesindeki başsavcılar Bakanlar Kurulu tarafından atanmaktadır.

İstinaf mahkemesi başsavcısı ilerleme kaydedip Yargıtay başsavcılığına atanabilmektedir

Ağır ceza mahkemesinde jüri olduğu gibi bunun istinaf incelemesinde de jüri bulunmaktadır. Diğer ilk derece mahkemelerinde ve bunların istinaf incelemesinde ise jüri yoktur. Ağır ceza mahkemelerinin terör suçlarıyla ilgili olarak yapılan yargılamalarında ise jüri bulunmamaktadır.

İstinaf mahkemesi hakimi olabilmek için yedi yıl ilk derece mahkemesinde çalışmak gerekmektedir. Bu süre daha da uzayabilir. Bundan daha sonra boşalma olursa istinaf mahkemesine atanabilmektedir. Fransa'da hakimlerin görev yerinin değişmesi tamamen kendi isteğine bağlıdır. Bir hakim görev yerinden memnunsam emekli oluncaya kadar orada çalışabilmektedir.

Fransada bütün zabıt katipleri genel bir sınavla alınmaktadır. Zabıt katipleri okulu bu sınavı yapmaktadır. Bunların atanması konusunda istinaf mahkemeleri ile ilk derece mahkemeleri arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

İlk derece mahkemesindeki memurların görevlendirilmesi konusunda ilk derece mahkemesi başkanı ve başsavcı yetkilidir. Memurların mahkemelere alınması konusunda ise Adalet Bakanlığı yetkilidir. Bakanlık, istinaf mahkemesine aldığı memurları göndermekte, istinaf mahkemesi de ilk derece mahkemelerine dağılım yapmaktadır.

3.2 Görev ve Yetkileri

İstinaf mahkemeleri bölgesel düzeyde bir hiyerarşik yapılanmaya sahiptir. Başkanın ve başsavcının bazı hiyerarşik yetkileri bulunmaktadır. Hem istinafın hem de ilk derece mahkemelerinin iyi çalışmasından sorumludurlar. İlk derece mahkemelerini denetleme yetkileri vardır. Hakimlere not ve sicil verilmesi istinaf mahkemesi başkanına aittir. Disiplin suçu işlerse bu hakimleri başkanın HSYKya gönderme yetkisi vardır. İstinaf mahkemesinin aynı zamanda hizmet içi eğitim imkanı da bulunmaktadır. Her istinaf mahkemesi bünyesinde kendi alanındaki hakimlerin eğitimiyle ilgili bir hakim görev almaktadır. Bu hakim hakimlere hizmet içi eğitim düzenlemektedir.

İstinaf mahkemesi başkanı ve başsavcısının aynı zamanda mali konularda yetkileri bulunmaktadır. Yargılama giderleri ve soruşturma giderleri bakımından mail yetkileri önem arz etmektedir

İstinaf mahkemesi başkanı aynı zamanda haksız tutuklanan kişilerin tazminatlarını bütçeden ödemekle de sorumludur. Başkanın aynı zamanda personel konusunda da yetkileri

bulunmaktadır. Çünkü mahkeme bünyesinde belirli bir göreve tahsis edilmemiş hakimler bulunmaktadır. Örneğin yedek hakimler veya zabıt katipleri.

İstinaf mahkemelerinde hakim sınıfından olan bir genel sekreter bulunmaktadır. Bu birim çok önemli bir idari birimdir. Bu birimlerden bir tanesi bütçeden, diğerleri personelden, iletişim, bilgisayar, idari işler, hizmet içi eğitim konularından sorumludur.

İstinaf mahkemesi başkanının yönetim konularındaki aşırı yükü yargılama yapmak için yeterli zaman bırakmamaktadır. Bölgedeki yargıyı temsil yetkisi istinaf mahkemesi başkanına aittir. Örneğin valiler, belediye başkanları ve milletvekilleri ile yargıyı temsil etmektedir

Fransız Anayasasında Cumhurbaşkanı Fransız yargısının ve adaletinin garantisidir. Yargıtay başkanının ağırlığı ve etkisi var ama yasal olarak hukuk sistemini ve adaleti temsil yetkisi yoktur.

İstinaf mahkemesi başkanı asliye mahkemesi başkanının üzerindedir, asliye mahkemesi başkanı kendi bünyesindeki hakimleri istediği mahkemede hakimleri görevlendirebilmektedir. Ancak istinaf mahkemesi başkanı bu görevlendirmeden dolayı asliye hukuk mahkemesi başkanından hesap sorabilmektedir.

İstinaf mahkemesi dava konusu yerde bizzat kendisi inceleme yapabileceği gibi istinabe yoluyla da inceleme yaptırabilmektedir. Çoğunlukla istinabe yolu kullanılmaktadır.

Fransa yargılamanın makul sürede tamamlanması konusunda AİHM tarafından mahkum edilmiştir. İstinaf mahkemelerinde dosyanın baştan sona incelemesi süreci doğrudan uzatmamakta, ancak istinaf mahkemesi sayısının yetersizliğinden dolayı süreç uzamaktadır. 1990 yıllardan itibaren hakim ve savcı sayısını artırmak için çalışma başlatılmıştır.

İstinaf mahkemesinde profesyonel hakimler görev yapmaktadır. İş hukuku ve ticaret hukuku mahkemelerinde verilen kararlar da profesyonel yargıçlar tarafından istinaf incelemesine tabi tutulmaktadır.

İstinaf mahkemelerinin belli başlı özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

İstinaf mahkemeleri mali kaynaklar ve hukuki bakımdan bölgesel düzeyde yönetim yetkisine sahiptirler. Bu konudaki tecrübeler merkezden yapılan yönetimin yerel yönetimin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz ve etkisiz kaldığını ortaya koymuştur. İstinaf mahkemesi başkanının ilk derece mahkeme başkanları üzerinde hiyerarşik yetkisi bulunmaktadır. Bu yetki personel kaynaklarının ve mali kaynakların kullanılmasını kapsamaktadır. Ancak yargısal yetki bakımından ilk derece mahkeme başkanları bağımsızdır.

Fransız sisteminin ikinci önemli özelliği; istinaf mahkemesi birinci başkanı ve başsavcısı parasal kaynaklarının her türlü kullanımını konusunda yetkiye sahip olmalarıdır. İlk derece mahkemeleri düzeyinde de ilk derece mahkemesi başkanı ve başsavcısının da benzeri yetkileri bulunmaktadır. İdari bakımdan istinaf mahkemesi başkanı bunları da denetleme yetkisine sahiptir. İlk derece mahkemelerinde en üst düzeyde yer alan zabıt katibi de bir kısım harcamalarda yetki sahibidir

Üçüncü özellik hem mahkeme başkanı hem de başsavcının bütün idareden birlikte sorumlu olması konusudur¹. İstinaf mahkemesinin yetki alanına giren konuda başkan ve başsavcının imzasının birlikte bulunması gerekmektedir. Örnek olarak ihaleler konusunda ikisi birlikte sorumludur.

Dördüncü özellik; istinaf mahkemesi için genel bir bütçenin bulunmasıdır. Bu bütçe yargı çevresine dahil hakim ve savcıların ücretlerinin ödenmesini, elektrik, bilgisayar gibi altyapı masraflarını, gayrimenkul bakım giderlerini ve adli giderleri (bilirkişi incelemeleri, kan tahlili gibi) içermektedir.

Paris İstinaf Mahkemesi:

İstinaf Mahkemelerinin işleyişini yerinde görebilmek amacıyla ziyaret edilen Paris istinaf mahkemesinin en önemli özelliği; ulusal düzeyde yargı yetkisinin olmasıdır. Ayrıca, bazı bağımsız idari otoritelerin kararlarına karşı yapılan başvuruları da incelemektedir. Mali Piyasa, Rekabet Kurulu, Enerji Kurulu, Telekomünikasyon kurumunun kararlarını incelemektedir. Bröveler, araba bayiliği dağıtımı, basın konularında yetkileri bulunmaktadır.

Paris istinaf mahkemesinin yetki alanında yedi buçuk milyon kişi yaşamaktadır. Mahkeme bünyesinde 200 hakim ve 65 savcı görev yapmaktadır. Adli yargı çevresinde 85 ilk derece yargı mercii bulunmaktadır. Bu mahkemelerde 900 hakim 300 savcı, 3800 adalet personeli çalışmaktadır.

Paris istinaf mahkemesinin bütçesi yaklaşık 350 milyon euro olup, bunun aşağı yukarı 200 milyon eurosu maaşlara, 55 milyon eurosu işleyiş giderlerine 97 milyon eurosu adalet giderlerine ayrılmaktadır. Mahkeme yönetiminde başkana 3'ü hakim, diğerleri katip, teknisyen ve istatistikçi olmak üzere 80 kişilik bir ekip katkıda bulunmaktadır.

Verilen kararların isabetli olup olmadığını incelemek de adalet dağıtımının en temel taşlarından birisidir. Bu amaçla, Paris İstinaf Mahkemesinde ceza kararlarına bakan altı daire bulunmaktadır Bunlar sorgu hakimleri kararları aleyhine yapılan istinaf başvurularını incelemektedir. Geçici tutuklama kararlarına karşı yapılan itirazları karara bağlamaktadırlar

İlk derece mahkemesi hakimleri ile istinaf mahkemesi hakimleri arasında herhangi bir statü farkı bulunmamaktadır. Ancak, istinaf mahkemesi hakimleri daha kıdemlidir.

Müfettişler istinaf mahkemesi hakimlerini de denetleyebilmektedir.

İstinaf mahkemesi nezdindeki savcılığın dava açma gibi bir yetkisi yoktur, sadece açılmış davayı takip etme yetkisi bulunmaktadır.

İstinaf mahkemesinde ilk derece mahkemesinin kararı verdiği anda ileri sürülmemiş deliller ancak daha sonra ortaya çıkmışsa dikkate alınmalıdır. Ancak şu anda Fransa'da sonradan sunulan delillerde kabul edilmektedir.

---

¹ Bu iki başlı özellik Avrupa'da başka bir ülkede mevcut değildir.

3.3 İstinaf Mahkemelerinin Çalışma Sistemi

3.3.1 İstinaf Başvurusu ve Başvurunun Kararın İcrasına Etkisi

Hukuk davalarında Onbin Euro'yu geçmeyen kararlar için istinaf mahkemesine başvuru yolu kapalıdır. Cezada ise beş dereceden ilk dördü için istinaf mahkemesine başvurulamamakta, beşinci derece (iki aydan yukarı hapis cezaları) için istinafa gidilebilmektedir.

Fransa'da istinaf yoluna başvurmak kararın icrasını durdurmamaktadır.. Bazı hallerde kararı veren mahkeme kararın geçici olarak icra edilebileceğini öngörebilmektedir Ticaret mahkemeleri otomatik olarak geçici uygulanacağına dair hükümler verebilirken iş mahkemeleri nadiren kararın geçici olarak icrasına hükmetmektedirler.

Hakimin acil durumlarda verdiği kararlara karşı istinaf yoluna başvurulsa bile icrası durmamaktadır.

Ceza Hukuku açısından iki aydan yukarı hapis cezaları için istinaf kanun yoluna başvurulabilmektedir.

3.3.2 İstinafa Başvurma Usulü

İstinaf yoluna başvurulurken sebep göstermek zorunluluğu bulunmamaktadır. Davanın yeniden görülmesini istiyorum demek yeterlidir. Hukuk ve ceza usulünde bu açıdan bir fark yoktur.

Cezai konularda istinaf yoluna başvurulduğunda herhangi bir gerekçe göstermek zorunlu değilken, hukuki konularda istinaf yoluna başvuran taraf bir dilekçe hazırlamak zorundadır. Yeni bir dava dilekçesi veriliyormuş, ya da yeni bir dava açılmış gibi replik ve düplik aşamaları bulunmaktadır.

İstinaf Mahkemelerinde dairelerde bir daire başkanı, iki tane üye, bir zabıt katibi vardır. Zabıt katibi kararların icrasında ilk aşamada yetkilidir. Duruşma öncesi dosyanın hazırlanmasında bir memur (mübaşir) görev almaktadır.

İstinaf mahkemelerinde taraflar avue tarafından temsil edilmektedir Usul kuralları çerçevesinde duruşma öncesi hazırlıklar avue tarafından yürütülmekte, duruşma açılırsa avukat kendisi gelip savunma yapmaktadır.

Mahkemeye başvuru alındıktan sonra bir hakim görevlendirilmekte, tarafların dilekçelerinin birbirlerine en etkin ve verimli şekilde ulaştırılmasına çalışılmaktadır. Bu işe bakan hakim usulün yerine getirilmesiyle görevli kişi olarak adlandırılmaktadır.

Halihazırda bu üç hakimden birisinden bu dosyanın ve eklerinin incelenmesi istenmektedir. Duruşma öncesinde görevlendirilen hakimden olayları özetlemesi ve uygulanabilecek hukuk kurallarını ortaya koyması talep edilmektedir.

Duruşma yapılması esastır.

Eğer hem dosyayı inceleyen hakim hem de avukat dosyayı iyi biliyorsa doğal olarak duruşma verimli geçmektedir. Karar verilmesi gereken önemli noktalar hemen tespit edilebilmekte, dosyayı çok rahat analiz etmek mümkün olabilmektedir. Bu sistemin iyi işleyebilmesi için görevlendirilen hakimin çok iyi hazırlanmış olması ve heyeti iyi bilgilendirmesi gerekmektedir.

Acil dosyalar için hızlı bir prosedür işletmek gerekmektedir. Hali hazırda istinaf mahkemesinde dosyanın karara bağlanma süresi bir yıldır.

Yargılama sürecinin daha hızlı işlemesi için bir başka şart çok iyi bir bilgisayar alt yapısının olmasıdır. Hem mahkeme kalemlerinin işleyişi hem de hakimlerin verimli çalışabilmeleri açısından bu çok önemlidir.

Bir diğer şart da hakimlere yetenekli yardımcılarının eşlik etmesidir. Sekreter ve katiplerin de iyi bir formasyona tabi tutulması gerekmektedir. Ayrıca üç yıllık hukuk eğitimi almış kişiler arasından belirlenen ve mahkemelerde yarım gün çalışan hakim yardımcılarını da sürecin iyi işlemesine katkıda bulunmaktadır.

Bazı özel alanlarda çalışan hakimlerin özel yardımcılarını da bulunmaktadır. Bunlar ya sözleşmeli mahkeme personeli ya da bağlı buldukları kurumlardan görevlendirilen kişiler şeklinde olabilmektedir.

İstinaf mahkemelerinde vatandaşlık, iflas gibi bazı hukuk davalarında çok sınırlı olarak savcı da görev almaktadır.

İstinaf mahkemesinin sırf dosya üzerinden karar verdiği bazı durumlar da vardır. Bazı hallerde başvuru kabul edilemez olabilmektedir. Bazı dosyalarda istinaf mahkemesi ilk derece mahkemesinin kararını doğru ve yerinde bulursa, istinaf başvurusu yine kabul edilmekte, ama sistem daha basit işletilmektedir. Bir hakim tarafları dinlemekte, ancak gene heyet halinde karar verilmektedir.

Medeni usul kanununda hangi konularda istinaf mahkemesi kararından sonra temyiz aşamasına geçilemeyeceği yazılıdır. İlk derece mahkemesinin bir kısım kararları kesin olup, bunlar aleyhine sadece temyize başvurulabilmektedir. Ancak bunların her ikisi de çok sınırlı sayıdadır.

İstinaf konusunda Avrupa'da iki sistem var. Birincisi talebin genişletilemeyeceği sistem, ikincisi ise Fransız sisteminde olduğu gibi birinci aşamada ileri sürülmeyen delillerin ikinci aşamada ileri sürülmesinin kabul edildiği sistemdir.

Sistemin iyi işlemesi için başvuruların azaltılması yoluna gidilmelidir.

İstinaf mahkemesinde savcı duruşmaya girerek kamunun görüşünü açıklamakta, ancak yeni delil sunamamaktadır. Yeni delil araştırmasını sadece hakim isteyebilir.

Ceza davalarında istinaf savcılığı, infazı bizzat yapabileceği gibi bazı hallerde ilk derece mahkemesi savcısı aracılığıyla da infazı gerçekleştirebilmektedir.

2000 yılının haziran ayından itibaren ağır ceza istinafi kavramı ortaya çıkmıştır. Çünkü daha önce Fransız sisteminde ağır ceza mahkemesinde halkı temsilen jürinin bulunması ve verilen kararın bu anlamda halk adına verilmesi nedeniyle, kararda yanılma olamayacağına inanılmaktaydı. Ancak AB ölçütlerinde her türlü ilk derece mahkemesinin bir ikinci yargılamaya açık olması gerektiği göz önüne alınarak ağır ceza mahkemesi kararlarına karşı da istinaf yolu açılmıştır. Ayrıca ağır ceza mahkemesi çoğunlukla diğer ilk derece mahkemelerine nazaran daha ağır ceza verdiği için, ikinci bir yargılama evleviyetle bu mahkemeler için de olmak zorundadır.

Adli yargı düzeninde ilk derece mahkemesinin başkanı, istinaf mahkemesi başkanının altında bir konumdadır. İdari yargıda da istinaf sistemi bulunmaktadır. Yalnız idari istinaf mahkemesi başkanı idare mahkemesi başkanı üzerinde hiyerarşik bir denetim hakkı yoktur.

4.Temyiz Mahkemesinin Yapısı Ve İşleyişi

4.1. Teşkilat Yapısı

Temyiz Mahkemesi hakimleri ile istinaf mahkemesi hakimleri maaş farkları ve giysileri hariç aynı mesleki güvencelere sahiptirler.

Temyiz Mahkemesinde danışmanlar ve konseye referandarlar olmak üzere iki tür üye bulunmaktadır. Yargıtayda yaptıkları görevler bakımından aralarındaki tek fark, referandar üyelerin görüşlerinin bağlayıcı olmaması, danışmanların görüşlerinin bağlayıcı olmasıdır. Referandar danışmanlar, sadece raportörlüğünü yaptıkları dosyalarda oy kullanmaktadırlar. Kendilerinin raportörlüğünü yapmadıkları dosyalarda sadece görüş bildirmektedirler. Yargıtayda 80 danışman 60 referandar görev yapmaktadır.

Yargıtay başsavcısı Bakanlar Kurulu tarafından, Yargıtay üyesi olması şartı aranmaksızın atanmaktadır. Aslında istinaf mahkemesi başsavcısı bir ilerleme kaydedip Yargıtay başsavcılığına atanabilmektedir.

4.2. Görev ve yetkileri

Yargıtay dosyanın esasına girmemekte yalnızca istinaf mahkemesi tarafından verilen kararın kanuna uygun olup olmadığını incelemektedir.

Yargıtay istinaf mahkemesi hakimlerine not vermemektedir. Ancak sözlü siciller verilmekte bu da hakimlerin terfisinde önemli rol oynamaktadır.

Senede iki kere yargıtay, istinaf mahkemesi daire başkanları ile toplantı düzenlemekte ve bu toplantıda yargıtay başkanı istinaf mahkemesi başkanlarına birtakım dosyalarda karşılaşılan sorunları bildirmektedir.

Yargıtay hakimlerinin denetlenmesi kural olarak mümkün değildir. Ancak örneğin bir kişi yargıtaydaki hakim ve savcı tarafından cinsel tacize uğradığı iddiasında bulunursa bunları müfettiş denetleyebilmektedir.

4.3 İşleyişi

Yargıtay bir yargılama mercii olduğundan bütün hak sahipleri buraya başvurabilmektedir. İstinaf mahkemeleri tarafından verilen bütün kararlar temyiz edilebilmekte, bu durum yargıtayın önüne çok fazla dosya (bir sene içinde 30 bin dosya) gelmesine sebep olabilmektedir.

İlk derece mahkemesi tarafından verilen kararlardan istinaf mahkemesine gidilemeyen kararlara karşı olağanüstü bir kanun yolu olarak temyize gidilebilmektedir. Ancak, bu başvurular istinaf mahkemesi kararlarına karşı yapılan başvurulardaki inceleme usulüyle aynı şekilde incelenmektedir.

Yargıtayın temyiz incelemesinde jüri bulunmamaktadır. Zira burada sadece hukuki denetim yapılmaktadır.

Yargılama konusunda üç aşama var:

Olayları ilgilendiren ilk aşama: Olaylar oldu mu olmadı mı? Bu aşama üzerine Yargıtay hiçbir inceleme yapmamaktadır

İncelemenin ikinci aşaması hukuksal nitelendirmenin belirlenmesidir. Aslında hukuksal nitellemenin belirlenmesi hakimın görevindedir. Ancak bazı hukuksal nitelendirmeler yargıtay tarafından incelenmektedir

Üçüncü aşama hukuksal sonuçlara ulaşma aşamasıdır. Yargıtay bu aşamada bütün yetkilerini kullanmaktadır.

Yargıtay incelemesi iki aşamada gerçekleşmektedir :

İlk aşama: Kanunun ihlal edilip edilmediğinin belirlenmesi aşamasıdır. Hakim tarafından verilen kararın hukuksal temelini olup olmadığı konusunun araştırılmasıdır. Örneğin, kanun bir yorum yapmayı gerektirmekte ve istinaf mahkemesi tarafından yapılan yorum Yargıtay tarafından doğru bulunmamaktadır. Mesela bir olaya, o olayın öngörülmediği bir kanun hükmünün uygulanması.

İkinci aşama: Kararın rasyonelliğinin incelemesidir. Kararın hukuksal olup olmadığının değil rasyonel olup olmadığının incelenmesidir. Burada hakimın mantık yürütmedeki hatası gündeme gelmektedir. Örneğin tarafların ileri sürdükleri delilleri karşılamaması ve kararının gerekçesiz olması gibi.

Yargıtay incelemesini hukuk ve ceza konularında ayırım yapmaksızın aynı şekilde yapmaktadır.

Yargıtay kararı bozduğunda dosyayı başka bir istinaf mahkemesine gönderirken coğrafi yakınlık ve iş yüküne bakmaktadır. Ancak aynı istinaf mahkemesine gönderilirse dosyayı farklı üyelere oluşan heyetin ele alması gerekmektedir.

Yargıtay başsavcısının kanun yararına bozma yoluna başvurma yetkisi vardır. Ancak bunun taraflara bir etkisi olmamaktadır. Bir hakim, yetki aşımında bulursa ve tarafların istinafa başvuru yetkisi yoksa, Yargıtay başsavcısı bunu temyize götürebilmektedir. Bu konuda Adalet Bakanı Yargıtay başsavcısına talimat verebilmektedir. Adalet bakanının Yargıtay Başsavcısına ve savcılara talimat verme yetkisi bulunmaktadır.

Yargıtayın ulusal bir sorumluluğu olduğu için kanunların tüm mahkemelerde aynı şekilde uygulanmasını sağlamaya çalışmaktadır. İstinaf mahkemesi kararını uygun bulursa o karar kesinleşmekte, kanunun doğru uygulanmadığına karar verirse bu durumda dosyayı başka bir istinaf mahkemesine göndermekte ve o istinaf mahkemesi yeniden yargılama yapmaktadır. Dosyanın yollandığı istinaf mahkemesi önceki istinaf mahkemesi kararının aynısını verirse o zaman Yargıtay Genel Kurul olarak toplanıp ulusal düzeyde bağlayıcı karar vermektedir.

Yargıtay ve Danıştay avukatları diğer avukatlardan farklı olarak, hukuk eğitim aldıktan sonra Bakanlık tarafından açılan sınava girmekte başarılı olanları Bakanlık Yargıtay veya Danıştaya avukat olarak atamaktadır. Bu avukatların baroyla ilişkisi bulunmamaktadır. Yargıtayda bu şekilde 100 avukat çalışmaktadır.

Yargıtayın üçüncü görevi Fransa topraklarında hukuki konularda bir birlik sağlamaktır. Hiçbir zaman olayları yeniden ele almamakta sadece hukuk bakımından dosyayı incelemektedir.

5. İÇTİHAT BİRLİĞİNİN SAĞLANMASI

5.1. İstinaf Aşamasında

İstinaf mahkemesinde içtihadı birleştirmek için üç yol vardır. Birincisi hukuksal veri tabanları: Bu şekilde hakimlerin yargıtay içtihatlarını çok kısa sürede öğrenmesi sağlanmaktadır. Bu veri tabanındaki yargıtay içtihatları, bilerek gösterilen direnci, bilmeden gösterilen direnci ayırmaya yaramaktadır. Bir istinaf mahkemesi yargıtay içtihadını paylaşmıyorsa buna aykırı bir karar alabilmektedir. Ancak genelde, temyiz aşamasında içtihadın değişebileceğini düşünüyorsa aykırı karar verilmektedir.

İstinaf mahkemesi içtihatlarının ilk derece mahkemelerine aktarılması için sıklıkla toplantılar düzenlenmektedir. Belirli alanlardaki istinaf mahkemesi görüşleri ilk derece mahkemelerine iletilmektedir.

5.2. Yargıtay aşamasında

Fransız yargıtayı verdiği kararları bütün hakimlere ulaştırmaya özen göstermektedir. Hakimler yargıtay içtihatlarına uymazlarsa kararlarının bozulabileceğini bilirler. Kararın

bozulacağını bile bile taraflara yük getirmemek gerekmektedir. Yargıtayın bir kararına direnç gösterme bunun değişebileceğine ilişkin kesin inancı taşımaya bağlı olmalıdır. Örneğin doktrindeki görüşleri destek alarak direnmek olumlu sonuç elde edilmesini sağlayabilmektedir.

Yargıtay içtihatlarına uymayı sağlayan bir başka neden de Yargıtayda görev alan danışmanların istinaf mahkemesi başkanları tarafından seçilmesidir. İstinaf mahkemesi daire başkanlarının ilerlemesi yargıtayda danışman olmalarına bağlıdır. İstinaf mahkemesi daire başkanlarının yargıtaya danışman olarak atanmasını HSYK sağlamaktadır. Eğer bir istinaf mahkemesi daire başkanı Yargıtay kararlarını uygulamıyor diye biliniyorsa Yargıtaya danışman olması beklenemez. Bu nedenle Yargıtay kararlarına uyulmaktadır.

Hiçbir hakim yargıtay kararlarına uymak zorunda değildir. Eğer uymazsa kararı bozularak cezalandırılmış olmaktadır.

Yargıtayın içtihatları birleştirme kararı verme yetkisi yoktur.

Yargıtay tarafından bir karar verildiğinde bu karar yayımlanmaktadır. Yeni bir içtihat oluşturduğunda veya var olan bir içtihatı değiştirdiğinde yayımlama gündeme gelmektedir. Fransız Yargıtayı onbeş günde bir yayımladığı dergide kararlarının özetini yayımlamakta ve tüm hakimlere göndermektedir. Fransız Yargıtayının web sayfasında tüm kararlar yayımlanmaktadır.

Yargıtayda yıl sonunda bütün yıl içinde verilen kararların sentezini oluşturan bir yayım yayınlanmaktadır.

6. HAKİM VE SAVCILARIN EĞİTİMİ

Milli Hakimlik Okulu

Merkezi Bordo'da olan ve Paris'te birkaç bölümü bulunan okul 1959 yılında kurulmuştur. Milli hakimlik okulunun kuruluşunun yasal dayanağı: 1958 tarihli organik kanundur. 1961'de Avrupa'daki sömürgelerin bırakılması nedeniyle bu sömürgelerde görev yapan hakimler ve yeni ülkeler için uluslar arası bölümü kurulmuş böylece görev alanı genişletilmiştir. 1972 yılından sonra hakimler için hizmet içi eğitim görevi verilmiş, 1978-1980 yıllarından itibaren uluslar arası ilişkiler bölümü bizzat dışarıya giderek yeni faaliyetlerde bulunmaya başlamıştır. 1990 yılından itibaren sadece yabancı hakim ve savcılara özgü küçük programlar şeklinde çalışmalar yapılmış, 1999-2000 yılından sonra yabancılara destek amacıyla yeni bir bölüm oluşturulmuştur. Burada çok kısa staj programları düzenlenmektedir. 2001-2002 yılından itibaren meslekten olmayan hakimler için formasyon eğitimi de yapılmaktadır.

Okulun temel görevi, öncelikle sınavların hazırlanması, daha sonra hakim ve savcı adaylarının mesleğe başlangıç eğitimlerinin yapılmasıdır. Bordodaki merkez bu amacı gerçekleştirmek üzere çalışma yapmaktadır. Merkez, hakim ve savcı adaylarının yanında yakın derece (proximite) hakimlerinin ve yardımcı personelin eğitilmeleri konusunda da hizmet vermektedir.

Paris'teki bölümde yapılan ise temelde hakim ve savcılarının meslek içi eğitimidir. Ayrıca, Avrupa Birliği ile ilişkiler, AB hukuk sisteminin bütün üye devletlerde yerleştirilmesi ve uluslar arası ikili ilişkiler konularında çalışmalar yapılmaktadır.

Milli Hakimlik Okulunda verilen eğitimde, mesleğe başladıktan sonra hakimlikten savcılığa veya savcılıktan hakimliğe geçiş mümkün olduğundan, hakim ve savcı eğitimi ayrımı yapılmamaktadır.

Okul, Adalet Bakanının vesayeti altında olmakla beraber, bağımsız bir statüye sahiptir. Bütçe olarak Adalet Bakanlığına bağlı olmakla beraber vesayet yetkisi sadece Adalet Bakanındadır. Onun dışında hiçbir kişi veya kurumla bu tür bir ilişkisi yoktur.

Okulun yönetimi bir idari konsey tarafından gerçekleştirilmektedir. Konseyin üyeleri, yargıtay başkanı ve başsavcısı, seçilmiş mahkeme hakim ve savcıları, idari yöneticiler (cezaevleri genel müdürü, personel genel müdürü gibi), üniversite ve hukuk dünyasından nitelikli kişiler (avukatlar dahil), okulun öğrenci ve öğretmen temsilcilerinden oluşmaktadır.

Okulun yöneticisi bakanlar kurulunun önerisi üzerine cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle atanmaktadır. Bu yönüyle siyasi olabilecek tek kişi okulun yöneticisidir. Yönetici bir hakim ya da savcı olabileceği gibi önemli bir şahsiyet de olabilmektedir. Ancak uygulamada hep hakim ve savcılar arasından yönetici atanmaktadır. Son yıllarda ise yöneticiler üst düzey savcılardan seçilmektedir. Hiyerarşik sisteme tabi olan savcının atanması tam bağımsız olarak görevini yerine getiren hakime göre farklılık arz etmektedir. Eskiden geniş bir uzlaşmanın sonucu olarak seçilen bu hakim ve savcılarının yerine son yıllarda biraz da siyasi rengi belli olan kişilerin seçildiği görülmektedir. Fransada hükümet değiştiği zaman Okul yöneticisi de hemen değişmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta okulun tamamen siyasi etki altında bulunmamasıdır. Çünkü siyasi yönü olan yöneticinin yanında idari konsey bulunmakta ve bu konsey denge işlevi görmektedir.

Toplam 160 civarında çalışanı bulunan okulda, yöneticiye yardımcı olacak bir kabine, idari faaliyetlerde yöneticiye destek olan ve aynı zamanda kendisi de hakim veya savcı olan bir kabine şefi, üst düzey kamu yöneticilerinden seçilen bir genel sekreter bulunmaktadır. Halihazırdaki genel sekreter bir validir.

Eğitim müfredatının belirlenmesinde serbestlik olmakla birlikte, ceza alanında yapılacak eğitimde siyasi eğilim, içeriği belirlemede az çok etkili olmaktadır. Tabi ki, verilen tüm ceza hukuku müfredatı göz önünde bulundurulduğunda yöneticinin sağcı veya solcu olmasının hiç farketmeyeceği konuların olduğu da muhakkaktır. Örneğin kara parayla mücadele, meslek etiği gibi.

Eğitim vermek üzere okula gelen hakim ve savcılar 3 yıl süreyle görev yapmakta, bu süre zarfında yargılama faaliyetinde bulunmamaktadırlar. 3 yıllık eğitimlik süresi bir kez daha uzatılabilmektedir. Ayrıca, belirli aralıklarla eğitim vermeye gelenler de olabilmektedir.

Okulun 2004 yılı bütçesi: 44 433 217 Eurodur. Bunun % 83 ü hakim ve savcı adaylarının maaşına ayrılmaktadır. Okuldaki öğrenci sayısı 2005 yılında 284, 2004 yılında 280, 2003 yılında 268 kişidir. Ayrıca, 2003 yılında 322 yabancı stajyere eğitim verilmiştir.

Uluslararası ilişkiler bölümü:

Uluslararası faaliyetler, delegasyon kabul etmek, yurtdışında eğitim düzenlemek ve yurtdışında belli bir ülkede mevcut durum hakkında görüş bildirmek olmak üzere üç şekilde gerçekleştirilmektedir. Başka dilde eğitim verilmediği için, eğitim almak isteyen yabancılardan Fransızca bilenler tercih edilmektedir.

Burada eğitimci ve yönetici olarak görev yapacak hakim-savcılar için önce bir ilan yapılmaktadır. Okul yöneticisi, uluslar arası ilişkiler dairesi başkanı ve diğer yöneticilerden oluşan bir komisyon başvuruları sınav yapmaktadır. Bu komisyon adayı olumlu bulursa idari konseye ismini vermektedir. İdari konsey ismi verilen adaylardan birini seçebileceği gibi komisyonun yeniden aday bildirmesini de isteyebilmektedir. İdari konsey tarafından kabul edilen kişi adalet bakanlığı tarafından görevlendirilmektedir. Adalet bakanlığı görevlendirme öncesi HSYK dan görüş almakta ve bu bağlayıcı görüş doğrultusunda atamayı gerçekleştirmektedir. HSYK'nın görüşü yalnızca savcılar bakımından bağlayıcı değildir.

Tüm sınavlarda jüri başkanlığını Yargıtay hakim veya savcısı (çoğunlukla hakimi) yürütmektedir. Jürinin diğer üyeleri, bir üniversite profesörü, tanınmış bir avukat veya bir danıştay üyesi, kendi meslek grupları arasından seçilmiş bir istinaf mahkemesi üyesi, bir ilk derece mahkemesi temsilcisi ve bir kamu hukuku profesöründen oluşmaktadır. Jüri üyeleri okulun idari konseyi tarafından seçilmektedir. Jüri sınav sorularını belirlemede ancak bu sınavı bizzat kendisi değil, görevlendirdiği bir hakim veya üniversite yapmaktadır. Dilerse kendisi de sınavı yapabilmektedir. Sözlü sınavlar da diğer kişilere bırakılabilmektedir. Ancak en son yapılan genel kültür sınavı jüri önünde yapılmaktadır.

Adli yargı hakimleri

İşe alımda üç tür sınav uygulanmaktadır :

Birinci sınav hukuk fakültesi öğrencilerine açık olan sınavdır.

Aşağıdaki şartlar ve usule göre bu sınav gerçekleştirilir :

1958 tarihli bir yasaya (Fransa'da iki tür kanun var. Birincisi organik kanun, bunlar anayasada düzenlenmiş, nitelikli çoğunluk aranıyor ve yürürlüğe girmeden önce anayasal denetim yapılıyor ve yürürlüğe girdikten sonra anayasal değerde görülüyor. Bu kanunda organik kanun şeklinde) göre, başvurmak isteyenlerin üniversiteye gitmeden önce bakalorya sınavını geçmeleri, bundan sonra, hukuk mezunu olma şartı aranmamakla birlikte üniversiteden mezun olmaları ve 27 yaşından küçük olmaları gerekmektedir. Üç kereden fazla bu sınava girilememektedir. Ancak bu şartlar Fransa'da halen tartışılmaktadır. Bazı görüşlere göre, 27 yaş sınırı yukarı çekilmeli ve dört kez sınava girebilme hakkı verilmelidir. (Hollanda'da herhangi bir yaş sınırı bulunmamaktadır.)

İkinci sınav, mahkeme kalemlerinde belirli bir süre çalışanlara yönelik olan biraz daha sınırlı katılımlı ve daha az önemli olan sınavdır. Başvuru şartları: bu sınava **46,5 yaşından** küçük kamu görevlileri girebilmekte ve diploma şartı aranmamaktadır. Üç kereden fazla bu sınava girme hakkı bulunmamaktadır.

Üçüncü sınav ise çok kısıtlı katılımlı, belirli bir süre belirli bir konuda (özel sektörde olabilir) çalışmış memur olmayanlara yönelik sınavdır. Bunların en az sekiz yıl çalışmış olmaları gerekmekte, hukukçu olmaları aranmamaktadır. Başvuranların 40 yaşından küçük olması

gerekmekte, diploma şartı bulunmamaktadır. Üç kereden fazla bu sınava girilememektedir. Sınavda öncelikle yazılı ve sözlü olarak genel kültür sınavı yapılmakta, daha sonra yine yazılı ve sözlü olarak kamu hukuku – özel hukuk yapılmakta en son olarak da sentez sınavı yapılmaktadır. Bu aşamada hem davalı hem davacının mahkemeye sunduğu dilekçelerden mantıksal bir sonuç çıkarma aranmaktadır.

Ayrıca yabancı dil sınavı yapılmaktadır. Yabancı dil sınavında AB nin temel dilleri aranmaktadır. Çince ve arapça ihtiyaridir. Birden fazla dil bilmek daha fazla puan getirmektedir.

Genel sistem içerisinde değeri çok yüksek olmamakla birlikte spor sınavı da bulunmaktadır. Sağlık konusunda bir ölçüt bulunmamakta, sadece fiziksel bir engeli olanlar için rapor alınmakta ve bunlara ortalama bir not verilmektedir.

Bunların hepsi profesyonel hakim olmaktadır. Sayıları 250, 20, 10 şeklinde olup, hukukçu, ekonomist ve sosyal bilimcilerden oluşmaktadır. Bu sayılar yıllara göre değişmektedir.

Fransa'da 60 yaşından itibaren emekli olunabilmektedir. Azami emekli olma yaşı normal mahkemeler için 65, yargıtay için 67 dir. Hollanda da emeklilik yaşı mahkeme ayrımı olmaksızın 70'tir.

Burada yapılan eğitim sadece adli yargı hakim ve savcılarını içindir.

Fransız sisteminde adli ve idari yargı ayrımı Fransız devriminden itibaren yer almaktadır. Bunun temelinde yönetimin hakimlerden şüphelenerek iki yargı yolunu ayırma gereğini hissetmesi yatmaktadır.

İdari yargı hakimleri, kamu alanında memur yetiştiren okulun öğrencileri arasından yetiştirilmektedir. Çok az sayıda dışarıdan öğrenciler de alınabilmektedir Bunlarda asgari yüksek lisans şartı aranmaktadır. Altı aylık bir eğitim süreci bulunmaktadır. İdari yargıdaki en üst kurum olan Danıştay mesleğe alınan kişilerin eğitimiyle ilgilenmektedir.

Mesleğe başlangıç eğitimi:

Bordoda yapılan ilk teorik eğitim, dersler ve konferanslar şeklinde gerçekleşmektedir. İkinci önemli aşama ise stajdır. Staj mahkemelerde olabileceği gibi polis merkezi, hapishane gibi diğer hukukla ilgili kurumlarda olabilmektedir.

Bu iki eğitim döneminden sonra hakim ve savcı adayının mesleki kapasitesini ölçmek için bir sınav yapılmaktadır. Bu sınavın birinci amacı adayın mesleki kapasitesini ölçmek ikinci amacı ise adayları bir sıralamaya tabi tutmaktır. Zira bu sıralama atama ve görev yerini belirlemede önem taşımaktadır. Okulda yapılan eğitimde alınacak not, staj döneminde alınacak not ve yazılı sınavda alınan not son sınavda alınacak notu belirlemektedir.

31 aylık eğitimin ilk 26 ayı genel eğitim şeklinde bütün formasyonları kapsamakta, kalan beş aydan dört ayında teknik, bir ayında mesleki uzmanlık eğitimi verilmektedir.

Eğitim metodu:

Eğitim döneminde 18 kişilik küçük gruplar şeklinde çalışmalar yapılmaktadır. Bunun başında 24 kişilik eğitimci grubu bulunmaktadır. Yine çok küçük gruplar halinde duruşma

similasyonları yapılmaktadır. Küçük gruplar şeklinde anlatılamayacak konularda konferanslar düzenlenmektedir.

Burada doğrudan hukuk eğitimi verilmemekte, sadece metodoloji eğitimi verilmektedir. Hakim ve savcı davada nasıl düşünebilir, olayları nasıl yorumlayabilir gibi uygulamaya dönük bilgiler aktarılmaktadır.

Meslek içi eğitim:

Paris'teki birimlerde yapılan hizmet içi eğitim ücretle çalışan herkesin katılabileceği bir eğitimidir. Söz konusu eğitim, hakim ve savcılar için bir hak olup, yılda en az beş gün olarak tertip edilmektedir. Eğitimlere katılmak zorunlu değildir.

Her sene okulun bir sonraki sene yapacağı programın kataloğu yayınlanmakta bu katalog bütün hakim ve savcılara gönderilmektedir.

Bu formasyonun amaçları şu şekilde sıralanabilir: hakim ve savcılar yeni kanunlar ve içtihatlar konusundaki gelişmeler hakkında bilgilendirmek, hakim ve savcılara metodolojik destek vermek, güncel bir konu hakkında bilgilendirmek güncel sosyal hayatı hakim ve savcılarının daha iyi anlamasını sağlamak, hakimlerin entelektüel gelişmelerine katkı sağlamak, hakim ve savcının her zaman toplumla bağlantısının korunmasını temin etmek, çağının insanı olmasına yönelik katkılarda bulunmak, görev değişimini desteklemek. Örneğin çocuk hakimliğinden sorgu hakimliğine geçen hakimi yeni görevine hazırlanmada desteklemek gibi.

Eğitim ihtiyarı olmakla beraber, belirli görevlere talip olduğunda o alanda alınan eğitimler dikkate alınmaktadır.

B.HOLLANDA

1.Yargı Sistemine Genel Bakış

Hollanda Yargısının esaslı unsurlarını teşkil başlıca kurumlardan olan Yargı Konseyi hakkında kısaca bilgi sunmak ve ayrıca yargı sürecine önemli katkı sağlayan hakim yardımcılığı ile ilgili ana hatları vermek gerekirse aşağıdaki hususlara temas etmek faydalı olacaktır:

Yargı Konseyi

2002 yılı itibarıyla Hollanda yargı sistemi yasayla çok geniş anlamda bir yeniden yapılanmaya gitmiştir. Ulusal düzeyde bir Yargı Konseyi (Council for the Judiciary) kurulmuştur. Bunun yanında tüm ülke düzeyinde ve entegre bir yönetim anlayışıyla mahkemelere kendi organizasyonlarını idare etme sorumluluğu verilmiştir.

Yargı Konseyi yargı sistemin bir parçasıdır ancak adaletin idaresinden sorumlu değildir. Adalet Bakanından bazı görevleri yerine getirmek için belli yetkiler devralmıştır. Bu görevler işlevsel niteliktedir ve bütçenin tahsisi, mali konuların idaresi, personel politikası ve yerleşim gibi konuları içermektedir. Konsey, mahkemeleri, görevlerini yerine getirirken bu konularda desteklemektedir. Konseye ayrıca yargı sisteminin kalitesini yükseltme ve yargının yönetimi konusunda çıkarılacak yeni mevzuat hakkında tavsiyede bulunmaya ilişkin yetkiler de verilmiştir. Konsey ayrıca yargıyla ilgili kamuya açık ve siyasi tartışmalarda sözcülük görevini üstlenmiştir.

Yargı sisteminin bütçesinin hazırlanması, uygulanması ve muhasebesi konusunda Konsey esas anlamda yetkilidir. Bütçe, Konsey tarafından belirlenmiş olan işyükü sistemine dayanmaktadır. Konsey, mahkemeler tarafından yürütülen usullerin günden güne geliştirilmesi konusunda destek vermekte ve bunları gözetmektedir. Konsey görevlerini yerine getirmek için belli yetkilerle donatılmıştır. Örneğin, işlevsel politikalarla ilgili olarak bağlayıcı genel emirler çıkarma yetkisine sahiptir ancak bu yolu mümkün olduğunca az kullanmayı tercih etmektedir.

Konsey mahkeme ve yargı memurlarının seçimi, eğitimi ve atanmasından sorumludur. Bu alandaki görevlerini mahkeme konseyleri ile yakın işbirliği içinde sürdürmektedir.

Konseyin, yargı sisteminin kalitesine ilişkin görevleri kapsamında yasaların yeknesak uygulanması ve böylece yargı kalitesini yükseltilmesi konusunda yetkileri de vardır.

Mahkemeler, kaynaklarını nasıl kullandıkları konusunda Konseye karşı sorumludurlar ancak yargı kararlarının nasıl verildiği konusunda herhangi bir sorumlulukları bulunmamaktadır.

Konsey kaynakların mahkemeler tarafından nasıl kullanıldığı ile ilgili olarak Adalet Bakanına rapor sunmaktadır. Yargı sisteminin özerkliği, Adalet Bakanının, en az düzeyde doğrudan katılımıyla sağlanmaktadır. Adalet Bakanı, sadece yargı sisteminin bir bütün olarak işleyişi konusunda siyasi sorumluluk taşımaktadır.

Yargı Konseyinin faaliyetleri

Konseyin faaliyetlerini ve gerekli hazırlık çalışmalarını yürütmek için bir bürosu bulunmaktadır. Bu büroda 120 kadar kişi çalışmaktadır. 2002 yılında kurulduğu zaman Konsey bazı öncelikli politikalar belirlemiştir. Bu öncelikler, daha çok personel yönetimi, maliyet yönetimi, yönetimin geliştirilmesi ve bilgi yönetimine (bilgisayar) yatırım şeklinde kendini göstermiştir. Diğer faaliyetleri ise mahkeme binalarını modernleştirilmesi ve genişletilmesi gibi genel anlamda çalışmaları kapsamaktadır.

Hakim Yardımcılığı

Hakim yardımcıları, hukuk fakültesi mezunu olan, dosya için gerekli evrakların toplanması ve kararların taslak olarak hazırlanması gibi konularda hakimlere katkıda bulunan kişilerdir. Aynı zamanda hakime raportörlük yapan yardımcıları sayesinde hakim, dosyanın muhtevası hakkında bilgi sahibi olmakta, doğrudan doğruya dosyanın esası hakkında çalışma yapabilmektedir. Bu sistem dolayısıyla hakimin usule ilişkin işlemlerle uğraşması yerine esasa yönelik işlemlere yoğunlaşması sağlanmış, böylece kararın daha çabuk alınması ve yargı sürecinin hızlanması temin edilmiş olmaktadır.

Yargı Teşkilatı Hakkında Kısa Bilgi ve Hollanda Yargısının Temel İlkeleri

Yaklaşık 16 milyon nüfusa sahip Hollanda'da, Yargı Sistemi 63 tane sulh mahkemesi, 19 ilk derece mahkemesi, 5 istinaf mahkemesi ve Yargıtay'dan oluşmaktadır. Ülkenin coğrafi olarak küçüklüğüne nazaran miktar olarak bu kadar çok mahkeme bulunmasının nedeni, 1820 yılında, Hollandada bir kişinin yürüyerek veya at sırtında bir mahkemeye iki saatten fazla

zaman geçmeden ulaşması gerektiği düşüncesidir. Ancak günümüzde bir kısım sulh mahkemelerinin kaldırılması konusu tartışılmaktadır.

Yargı mensubu olarak çalışan toplam 9300 kişiden 2200 kadarı hakim, 7100 kadarı idari personeldir.

Hollanda'da bir hakim ömür boyu atanmakta, istediği zaman işini bırakabilmektedir. Bir hakimin unvanını elinden almak için tek yol Yargıtayın bu yönde bir karar almasıdır. Ancak bu durum son 175 yılda 2 kez gerçekleşmiştir. Yargı Konseyinin ise hakimi işten çıkarma yetkisi bulunmamaktadır.

Hollanda yargısının esasını teşkil eden prensipler :

1) Hollanda'daki hakimler ömür boyu hakimdir ve bağımsızdır. Bu bağımsızlık kendisine aittir. Hiç kimse, hakime nasıl karar alması gerektiğini söyleyemez. Hakimlerin nasıl çalışacağına ilişkin kurallar kanunlarda düzenlenmiştir.

2) Hollanda'da üst mahkemeden verilen kararlar alt dereceli mahkemeyi sadece o dosya için bağlamaktadır. Yargıtaydan verilen karar sadece o dava için bağlayıcıdır. Diğerleri için bağlayıcı değildir. Bu durum, Yargıtay'ın kararının otoritesiz olduğu anlamına gelmemektedir. Ancak Yargıtay'ın kararları takip edilmektedir. Zira, Yargıtay tarafından istinaf mahkemesince verilen kararlar bozulabilir.

2.1.İlk Derece Mahkemelerinin Yapısı Ve İşleyişi

İlk derece mahkemeler kendi içinde bölümlere ayrılmıştır. Tek hakimli olan sulh mahkemesinde, işçi-işveren ve kira davaları görülmektedir.

Medeni hukuk, aile mahkemeleri ve ceza mahkemeleri bir ya da üç hakimli olabilmektedir. Tek hakimli ceza mahkemelerinde hakim oniki aydan fazla hapis cezası verememektedir.

Tek hakimli veya üç hakimli olan idare mahkemelerinde sosyal güvenlik, vergi ve göç davaları görülmektedir.

2004 yılında sulh mahkemelerinde 1.091.130, medeni hukuk ve aile mahkemelerinde 250.370, ceza mahkemelerinde 230.080, idare mahkemelerinde 107.740 dava ele alınmıştır.

2005 yılında Hollanda'da ilk derece mahkemeleri tarafından, toplam 1,6 milyon dava görülmüş, verilen kararların % 4-5'i hakkında istinaf mahkemesine başvurulmuştur.

İstinaf başvurusunda en büyük oranı ceza davaları oluşturmaktadır. Bunun sebebi olarak ceza davalarında istinaf yoluna başvururken gerekçe göstermek zorunluluğunun bulunmaması gösterilmektedir.

Hollanda'da yapılan son yapısal değişikliklerle ilk derece mahkemelerinin vergi, ceza, sulh ve medeni hukuk mahkemeleri olarak aynı bina içerisinde olmasına özen gösterilmektedir. Aynı durum istinaf mahkemeleri için de geçerlidir.

İdari davalar sosyal güvenlik, ticaret ve diğerleri olmak üzere üç ayrı birimde görülmektedir.

Utrecht ilk derece mahkemesinde 94 tane tam zamanlı çalışan olmak üzere toplam 120 hakim görev yapmaktadır. Bunlara 400 kişilik bir idari personel kadrosu eşlik etmektedir. 2005 yılında mahkemenin tüm birimlerinde 115000 tane iş sonuçlandırılmıştır. Bu rakamın bölümlere göre dağılımı kabaca şu şekildedir : 13000 ceza davası, 12000 küçük davalar, 19000 medeni hukuk davaları, 66000 vergi ve göç davası, ve 75000 sulh davaları. (sulh davalarının içinde küçük davalar da dahil edilmiş olabilir.)

İlk derece mahkemeleri hakimleri ile istinaf mahkemeleri hakimleri arasındaki tek bağ Hollanda hukuk sisteminin hakimleri olmalarıdır. Hollandada istinaf mahkemesindeki hakimler ilk derece mahkemelerindeki hakimlerin patronu değildir. Bu yöneticilik alanında olduğu gibi hukuk alanında da böyledir.

İlk derece mahkemesi kararlarından istinaf yoluna başvurulamayan kararlar da bulunmaktadır. Bunun hepsini kanunda bulmak mümkündür. Örnek vermek gerekirse, çok küçük ceza davalarında istinaf mümkün değildir. Medeni hukuk davalarında ise örnek vermek gerekirse, işçinin işine son verildiğinde işverenin ödemesi gereken tazminatı ödemesi için açılan davanın sonucunda tazminata hükmedildiğinde buna karşı istinaf yoluna başvurulamamaktadır. Medeni hukuk davalarında istinaf sınırları daha fazladır. (1750 euro). Bunun yanında, kiracı ve kiralayan kişiler arasındaki davalarda da genelde istinaf mümkün görülmemektedir. İstinaf yoluna başvurulamayacak kararların hepsinin yasal bir dayanağı bulunmaktadır.

İstinaf yoluna başvurulmasının infaza etkisi

Ceza hukukunda istinaf yoluna başvurulması cezanın infazını engellerken, medeni hukuk davalarında ise bu durum her zaman geçerli olmamaktadır. Medeni hukuk davalarında ilk derece mahkemesi kararına karşı istinafa gidilse bile ilk mahkeme kararın infaz edilmesi yönünde karar verebilmektedir. Medeni hukuk davalarında özel icra görevlisi vasıtasıyla infaz yapılmaktadır.

Önemli olan, iki dereceli sistemde davanın tekrar görülmesidir. Ancak yersiz istinaf başvurularının olmaması da önemlidir. Zira istinaf mahkemelerinin ağır iş yükü altında kalmaması gereklidir. Bir başka önemli husus ise, iyi bir yargı sisteminde çabuk ve kaliteli kararlar almaktır. Bir davanın sonuçlanması uzun sürmemelidir.

2.2 İlk derece ve istinaf mahkemelerinin idare sistemi:

2002 yılında yapılan değişiklikle ilk derece mahkemesi yönetimi herşeyden sorumlu duruma getirilmiştir. Sadece hakim ve savcıdan değil aynı zamanda diğer memurlardan da sorumludur. Sorumlu olduğu konulara örnek vermek gerekirse, bütçe, ilk derece mahkemelerinin organizasyonu, kalite, bina, güvenlik ve bilgisayar sistemi sayılabilir.

Mahkemelerin idaresi her mahkeme bünyesinde kurulan Mahkeme Konseyince yürütülmektedir. Konseyde, ilk derece mahkemesi başkanı, her bölümün başkanı ve hakim sınıfından olmayan bir müdür bulunmaktadır. Mahkeme başkanı, bölüm başkanlarını kendisi seçmez, bölüm başkanı olmak için belli bir prosedür vardır. Mahkeme başkanı sadece Yargı Konseyine öneride bulunmaktadır.

Mahkeme başkanı olabilmek için başvuruda bulunulmakta, bölüm başkanları başkanlık için öneri sunmakta ve Yargı Konseyi 6 yıllığına atamayı gerçekleştirmektedir.

Mahkeme başkanı ve bölüm başkanlarının yargısal faaliyetlere katılmaları takdirlerine bırakılmıştır. Ancak uygulamada idari işlerin yoğun olması nedeniyle adli işlerle uğraşmaları mümkün olmamaktadır.

Mahkeme konseyi, hakimleri zaman zaman motive etmekteyse de mahkeme kararlarına müdahalesi sözkonusu değildir.

2.3. SAVCILIK TEŞKİLATI

Ayrıntılı bilgi verilecek olmakla birlikte genel olarak Hollanda Savcılık Teşkilatı hakkında aşağıdaki hususlara temas etmek faydalı olacaktır:

Başsavcılık Kurulu (Genel Savcılık)

Savcılık yapılanmasının en üstünde cumhuriyet başsavcılığı kurulu bulunmaktadır. Başsavcılar ülke dahilinde uygulanan soruşturma politikasını tesbit etmektedir. Bu kurul ve yöneticileri hep birlikte Genel Savcılık diye adlandırılmakta ve savcılığın ülkesel merkez bürosunu teşkil etmektedir.

İlk Derece Mahkemesi Yanındaki Savcılık

Hollanda'da mevcut 19 ilk derece mahkemesinin yanında 19 savcılık bulunmaktadır. Her ilk derece mahkemesi savcılığının başında bir başsavcı yer almaktadır. Başsavcı, savcılık işlemlerinin iyi bir şekilde yerine getirilmesinden sorumludur.

İstinaf Mahkemesi Yanındaki Savcılık

Dava ilk derece mahkemesinden istinafa gelmişse, ilk derece mahkemesi savcısı artık davayı istinaf savcısına devretmek durumundadır. İstinaf savcıları da genel savcılığa bağlı olarak görev yapmaktadırlar.

Ülke Savcılığı

Sayılan birimlerin dışında bir de ülkesel bir savcılığın kurulmasına çalışılmaktadır. Ülkesel Savcılık Bürosu (LBOM) merkezi Rotterdam'dadır. Bu savcılık herhangi bir mahkemeye bağlı olmayan tek savcılıktır. LBOM'un çalışma sahası uluslar arası cezai eylemlerdir. Bu anlamda bu savcılığın sorumluluğu bir yargı çevresiyle sınırlandırılmamıştır.

Yüksek Mahkeme Yanındaki Savcılık

Yüksek Mahkeme Savcılığının başında bir başsavcı bulunmaktadır. Yüksek Mahkemenin görevi verilen kararda hukuka aykırılık olup olmadığını incelemekle kesin olarak sınırlı olduğundan, savcılığın rolü de diğerlerinden farklı olarak ceza talebinde bulunmak değil, dava konusunda ne yapılması gerektiği konusunda tavsiyede bulunmaktır.

Yüksek Mahkeme yanındaki savcılık Başsavcılık Kurulu'ndan ve Adalet Bakanından bağımsız olarak görev yapmaktadır.

Savcılık Teşkilatı Hakkında Tanıtıcı Kısa Bilgi

İlk derece mahkemelerinde 19 savcılık bulunmakta, 600 savcı görev yapmaktadır. Ayrıca, savcılıklarda katipler ve idari personel bulunmaktadır. Savcıların daha önemli davalara yoğunlaşabilmeleri için savcı sınıfından olmayan uzman hukukçular, savcı vekili olarak basit davalara bakmaktadır.

Başsavcının idari sorumluluğu yanında adli işlerden sorumluluğu da bulunmaktadır. Çok önemli davalarda başsavcı ile başsavcılık kurulu arasında sıkı bir irtibat kurulmaktadır.

Bazı şikayetler başsavcılık kurulu tarafından ele alınabilmektedir.

100 bin eurodan fazla ceza taleplerinde savcının her zaman başsavcılık kurulunu bilgilendirmesi gerekmektedir. Bunun amacı hukuk birliğini sağlamaktır.

Adalet Bakanı genel savcılık kuruluna bir davayı takip edeceksiniz veya etmeyeceksiniz diye yazılı emir verebiliyor. Bu yazılı emir dosyada yer alır.

Mahkemeler ve savcılıklar birbirinden tamamen farklı kurumlar olup, bunların mali ve idari yönetimleri de tümüyle farklıdır.

Hollanda'daki savcılık bütçesi yaklaşık 500 milyon euro kadarken, adalet bakanlığı bütçesinin toplamı 5 milyar euro civarındadır. Savcılığa ayrılan bütçenin aşağı yukarı 30 birim arasında paylaştırılması gerekmektedir. Bu paylaştırmada temel olarak beş kriter önemli rol oynamaktadır:

1. Bölgedeki nüfus,
2. Gençlerin oranı,
3. Şehirleşme durumu,
4. Bölgenin yerel büyüklüğü, coğrafyası, yüzölçümü,
5. İstihdam durumu.

2.3.2. İlk derece mahkemesi yanındaki savcılık

Hollandadaki yargı sistemi savcılık ve adliye olmak üzere iki sütundan oluşmaktadır. Savcının görevi hukuk düzenini korumak, kovuşturmayı ve süreci yönlendirmektir. Gerekli takdirde mahkeme, belediye başkanı ve valiyle diyalog içinde soruşturmanın iyi sonuçlandırılması için çalışmaktadır.

Soruşturmada görev yapan kişiler başsavcının emri altında çalışmaktadırlar. Bunlar hukukçular ve savcı yardımcılarıdır. Savcılar polisi ve özel araştırma timlerini soruşturma sırasında yönlendirmektedir.

Ekonomik suçların takibini yapan ayrı bir kolluk bulunmaktadır. Bunlar Maliye Bakanlığına bağlı olarak görev yapmaktadır. Ama cezai bir soruşturma olursa o andan itibaren bu ekipten de savcı sorumludur. Yani savcının emrinde görev yaparlar.

Kamu düzeniyle ilgili problemlerde polis valinin emrinde çalışmaktadır.

Bunların dışında bir de devlet polisi olarak adlandırılan, devlet memurları hakkında soruşturma yapmakla görevli olan bir birim bulunmaktadır. Örneğin vali hakkındaki bir soruşturmayı devlet polisi takip etmektedir.

Adli olaylar bir fezleke ile savcılığa gelmekte, savcılık bu fezlekeyi inceleyerek dava olarak takip edilip edilmemesi konusunda karar vermektedir. Bu aşamada savcı gerekirse kendisi de soruşturma kapsamında gerekli beyanları almaktadır. Eğer hazırlanan fezleke delil açısından yetersiz ise savcılık ya soruşturmaya devam etmeme kararı almakta ya da gerekirse kendisi bizzat eksiklikleri tamamlama yoluna gidebilmektedir.

Örneğin bir kişi sarhoşken komşusunun evine zarar vermiş, ancak bu zararı tazmin etmişse bu durumda bu işi takip etmeye gerek bulunmamaktadır. Eğer kişinin şikayeti devam ediyorsa o zaman savcılık tekrar düşünmekte ancak savcılık yine dava açmayabilmektedir. Bu durumda şikayetçi savcının kararına karşı istinaf mahkemesine başvurabilmektedir. İstinaf mahkemesi böyle bir durumda hem müştekiyi hem de savcıyı dinleyerek takip edilmesi konusunda hangi tarafın haklı olduğuna karar vermektedir.

Savcı takipsizlik kararı verdiğinde, buna itiraz istinaf mahkemesi tarafından, dava açmaya karar verdiğinde ise ilk derece mahkemesi tarafından denetlenmektedir. Savcı takip etmeme kararının yanında sanığa para cezasıyla kurtulma imkanı da sunabilmekte veya 120 saat savcılığın istediği yerde çalışma imkanı da tanınmaktadır.

İddianameden sonra dava ya basit davalara bakmakla görevli bir polis hakimine iletilmekte, ya da daha önemli davalarda üç kişilik bir heyet önüne gelmektedir.

Savcı ile hakimin kürsüsü aynı seviyede ancak birbirinden ayrıdır. Savcı toplumu temsil ettiği için, toplumun haklarını korumak üzere bütün ceza davalarında polis yargıcı da dahil olmak üzere duruşmada hazır bulunmaktadır.

Savcı sanığın hem lehine hem de aleyhine olan delilleri toplamaktadır. Ceza davalarında savcılık gerçeğin ne olduğunu araştırmaktadır. Bu durum avukatın pozisyonuyla çok farklıdır. Zira avukat müvekkili lehine olan delilleri toplamaktadır.

Savcı duruşmanın sonunda suçun ciddiyeti, işlendiği şartlar, sanığın kişiliğini dikkate alarak miktarını da belirtmek suretiyle ceza talebinde bulunmaktadır.

Hollanda ceza sisteminde cezaların özel bir alt sınırı yoktur. Ancak genel bir alt sınır vardır.

Hakimin kararından sonra işin yüksek mahkemeye gidip gitmeyeceği konusunda tarafların iradesi önemlidir. Çünkü Hollandada kendiliğinden (resen) istinaf veya temyiz incelemesine tabi olan kararlar bulunmamaktadır.

Savcı yapılan yargılamanın sonucunda cezalandırma talebinde bulunabileceği gibi, ortaya çıkan deliller çerçevesinde beraat talebinde de bulunabilmektedir. Ancak, açılan davalarda tahmini olarak % 90 mahkumiyet kararı verilmektedir. Zira savcı toplanan delilleri yeterli görmediği takdirde dava açmayıp takipsizlik kararı vermektedir.

Kamu davasının açılmasının ertelenmesi müessesesi Hollanda yargı sisteminde de mevcuttur.

1,5 milyon nüfuslu Utrechtte biri başsavcı olmak üzere toplam 30 savcı görev yapmaktadır. Yılda 17-18 bin civarında iş gelmektedir.

Adalet bakanı somut bir davayla ilgilenmez ancak genel yaklaşımı belirleyen adalet bakanıdır. Çok istisnai durumlarda adalet bakanının savcıya emir verme yetkisi bulunmaktadır. Ancak Adalet bakanı bunu hemen hemen hiç kullanmamıştır.

Soruşturmayı yapan savcı duruşmaya çıkabileceği gibi başka bir savcı da duruşmaya çıkabilmektedir. Ancak ciddi suçlarda ise soruşturmayı yapan savcı duruşmaya çıkmaktadır.

Ceza soruşturmalarında savcı mağdura duruşma öncesinde duruşmada hazır bulunmak isteyip istemediğini tazminat talep edip etmeyeceğini sormaktadır. Mağdurun bildirdiği bu tür talepleri savcı duruşmada takip etmektedir. Mağdur kendi isteğiyle duruşmada bulunmak isterse bazı durumlarda hakim mağdurdan birşey söylemek isteyip istemediğini sormaktadır.

Normalde soruşturmalarda savcılık ve polis birlikte çalışmakta, mağdur sadece tazminat konusuyla ilgili olarak delil sunabilmektedir. Tazminatın niteliği çok değişirse hakim bu konuda karar vermeyip talep konusunu hukuk mahkemesine iletebilmektedir. Mağdur bu durumda sadece tazminat için istinaf yoluna gidebilmekte, bunun dışında savcı veya sanık istinaf yoluna giderse kendi düşüncesini de sunabilmektedir.

İstinaf yoluna başvurabilmek için öngörülen süre 14 gündür. Sanık olmadığına da dava görülmeye devam edilebilmektedir. Sanık yokluğunda duruşmaya devam edileceği konusunda bilgilendirilmemişse karar verilememektedir. Ancak bazı suçlar bakımından hakim sanığa hazır bulunması konusunda emir verebilmekte buna göre sanık polis marifetiyle zorla getirilmektedir. Ayrıca çocuklar da iki kez yapılan davete rağmen duruşmada hazır bulunmazsa zorla getirilebilmektedir.

Sanık duruşmada hazır bulunmadıysa, kendisinin veya ailesinin adresi mahkemeye bildirilmekte, karar buraya tebliğ edilmektedir.

Sadece ceza davalarına ilişkin olmak üzere, her yıl temmuz ayında savcılıkla birlikte mahkeme toplantı yapmakta, bu toplantıda bir sonraki yılda açılacak ve sonuçlandırılacak dava sayısı tahmin edilmektedir. Bu durum istinaf mahkemesi için de geçerlidir. Bu konuda her iki tarafı da bağlayıcı bir sözleşme yapılmakta ve savcılık ile mahkeme bu sözleşmeye uymaktadır.

3.1.İstinaf Mahkemelerinin Yapısı Ve İşleyişi

3.1.1 İstinaf Sistemi Hakkında Genel Bilgi

Hollanda da beş tane istinaf mahkemesi bulunmaktadır. Organizasyon daha küçük olmakla birlikte ilk derece mahkemelerinde olduğu gibidir.

İstinaf mahkemesinde medeni hukuk bölümünde hakim sınıfından bir başkan, bu başkanın altında beş tane daire, her dairenin başında bir daire başkanı bulunmaktadır. Dairenin içinde

de altı tane hakim ve iki tane hakim yardımcısı görev yapmakta, ayrıca hukuk bölümü için bir kalem bulunmaktadır.

2005 yılında Arnhem istinaf mahkemesinde 32 hakim,17 hakim yardımcısı ve 10 kalem personeli bulunmaktaydı. Aynı yıl istinaf mahkemesinin medeni hukuk bölümünde 700 ü aile hukuku, 1900 ü iş ve ticaret davaları olmak üzere 2600 dava görülmüştür. İstinaf mahkemesinde ortalama olarak aile hukuku davaları 176, iş ve ticaret davaları 502 gün sürmektedir.

Arnhem istinaf mahkemesi yargı çevresinde dört tane ilk derece mahkemesi bulunmaktadır. Bütçesi 18 milyon euro olup, mahkemenin yetki alanında 3 milyon insan bulunmaktadır.

İstinaf mahkemesinde de hem adli hem de idari işlerden sorumlu bir başsavcı öncülüğünde çalışmalar yürütülmektedir. İstinaf mahkemeleri yanında beş tane savcılık bulunmaktadır. İstinaf mahkemelerinde incelenen dosyalar, ilk derece mahkemeleri dosyalarının sadece yüzde 11'idir.

İstinaf mahkemesinde, istinaf mahkemesi savcısı kural olarak beraat kararların temyiz edemez. Ancak, sadece çok önemsiz olmak üzere hukuki sorunlar açısından temyize başvurabilmektedir.

Ceza davalarına öncelikle ilk derece mahkemelerinde bakılmakta, ilk derece mahkemesinin kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabilmektedir. İstinaf mahkemesinde davanın tamamı yeniden görülmektedir. İstinaf mahkemesinde davanın tamamına yeniden mi bakılsın yoksa başvuru noktalar açısından mı inceleme yapılsın tartışması gündemdedir. Bu süreçten sonra yargıtayda davanın sadece hukuka uygunluk açısından incelenmesi sözkonusudur.

İstinaf mahkemesi Yargıtayın bozma kararına uymak zorundadır.

Yargıtay tarafından istinaf mahkemesi kararı bozulduğunda dosya aynı veya farklı bir istinaf mahkemesine gönderilmektedir. Aynı mahkemeye gönderilmişse farklı hakimlerden oluşan heyetin incelemesi şartıyla dava tümüyle yeniden ele alınmaktadır. Eğer istinaf mahkemesinde beraat kararı verilmişse veya verilen ceza 250 euro para cezasından düşükse temyiz mümkün değildir.

İstinaf mahkemesinde hukuk daireleri tarafından verilen bütün kararlara ve vergi davaları hakkında verilen her karara karşı temyiz yoluna başvurulabilmektedir.

Savcının takipsizlik kararına karşı yapılan itiraz istinaf mahkemesinde incelenmektedir.

Adalet Bakanlığı ilk derece mahkemesi kararını benimsemiyorsa bunun istinafa götürülmesi konusunda savcıya emir verebilmektedir.

İstinaf mahkemesi ile Adalet Bakanlığı arasında özel bir bağ yoktur. O da bir mahkeme olması dolayısıyla Yargı Konseyi aracılığıyla bakanlıkla irtibat kurmaktadır.

3.1.2. İstinaf mahkemesindeki avukatlar:

İlk derece mahkemesindeki avukatlar ile istinaf mahkemelerindeki avukatlar arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

İlk derece mahkemesinde verilen kararlar avukatlar tarafından taraflara iyi bir şekilde açıklandığı için davaların sadece yüzde onu istinafa götürülmektedir. Aynı şekilde avukat ücretlerinin yüksek olması da bu sonuca sebep olmaktadır

İstinaf mahkemesinde medeni hukuk davalarında avukat bulundurulması zorunlu iken ceza davalarında böyle bir zorunluluk yoktur. Ancak, ağır suçlarda ise sanık ya kendisi avukat tutmakta, ya da devletten avukat istemektedir.

İstinaf mahkemesine başvuru yazılı olarak yapılmaktadır. İstinaf mahkemesi aşamasında görülen davaların en fazla yüzde yirmibeşinde sözlü tartışma yapılmakta gerisi yazılı olmaktadır. Başvuru yapılırken başvuru nedenlerinin gösterilmesi gerekmektedir. İstinaf mahkemesinde yılda yüzlerce dava gelmektedir. Gelen bu dilekçeler toplu olarak bir yerde düzenlenmektedir. Bu sürecin hızlı ve iyi işlemesi için yapılmış ancak usul kuralları çok zaman aldığı için süreç yine yavaş işlemektedir. Mahkeme tarafından yapılan ertelemeler avukatların da işine geldiği için sürecin yavaş işlemesini körüklemektedir.

3.2. Hukuk Davaları Yönünden İstinaf İncelemesi

Dava istinaf mahkemesine geldiğinde süreç şu şekilde işlemektedir :

Bütün istinaf başvuruları bir avukat tarafından istinaf mahkemesine sunulmaktadır. Mahkeme taraflarla diyaloga gerek görürse bunu avukat marifetiyle yapmaktadır. Hollandada ilk derece mahkemelerinde avukat zorunlu değilken, istinaf hukuk bölümünde zorunludur. Başvuru dilekçesi önce kaleme gider. Kalem, dilekçeyi kanuna ve mahkemenin protokollerine göre inceler. Örneğin dilekçe zamanında mı verilir verilmediği, mahkemenin görevli ve yetkili olup olmadığı gibi hususlar kalem tarafından incelenir. Kalem davanın türüne de bakar. Eksik olan yazılar taraflardan istenir. Harç hesaplanır ve hepsi bir bilgisayar sistemine yüklenir.

Hollandadaki bütün istinaf mahkemelerinde aynı bilgisayar sistemi bulunmaktadır. Çoğu davalara standart bir giriş süreci vardır. Kalemdeki personel kanuna ve protokollere uygun olarak bu süreci taraflara sunar. İstisna olarak bazı davalarda bu süreci hakim takip etmektedir. Davanın çok çabuk görülmesinin gerekip gerekmediği, talebini değiştirebilirip değiştirilemeyeceği konularına hakim bakar. Bu yalnız istisnai ve zor davalar bakımından geçerlidir.

Dava, içeriğine göre sözlü veya yazılı olarak görülmektedir. Aile hukuku davalarında her zaman duruşma yapılmaktadır. Bazan taraflar duruşma yapılması talebinde bulunabilmektedirler.

Medeni hukuk davalarında hakim, kendisi doğrudan araştırma yapmamakta, taraflar mahkemeye gerekli bilgileri sunmaktadırlar. Duruşma esnasında hakim ek bilgiler isteyebilmektedirler.

Savunma ve iddiaya dair eksik olan bilgi ve belgeler toparlandıktan sonra daire başkanı bu davanın hangi hakimler tarafından görüleceğine karar vermektedir. Hollanda'da, istinaf mahkemesindeki medeni hukuk davaları her zaman üç kişilik bir heyet tarafından incelenmektedir. Kanunda, aile hukukuna ilişkin bir dava hakkında bir hakim tarafından da

karar verilebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmakla birlikte Arnhem'de bu uygulanmamakta, bütün davalar üç kişilik heyet tarafından incelenmektedir.

Daire başkanı, üçlü heyetten hangi hakimin bu kararı yazacağına da karar vermektedir. Bazen kararı hakim yardımcısı da yazabilmekte ancak kararı mutlaka hakimler imzalamaktadır.

Duruşmalı görülen davalarda duruşma öncesinde bir ön inceleme yapılmaktadır. Bu duruşma ve kararın yazılması bakımından faydalı olmaktadır.

Tanık dinlenip dinlenmeyeceğine üç kişilik heyet karar vermekte, karara varıldıktan sonra üçlü heyetten birisi tarafından tanık dinlenmektedir. Seçilen hakim, bilirkişilerle de irtibat kurmakta ve topladığı bilgileri heyete iletmektedir. En sonunda karar üçlü heyet tarafından alınmaktadır.

Daire başkanı oluşturulan her heyette görev yapmamakta, ama heyete girebilmektedir. Üç kişilik heyet her dosya için ayrı belirlenmektedir.

Kararların çoğunlukla alınması mümkün olmakla birlikte karara muhalefet şerhi yazılamamaktadır. İlk derece mahkemeleri ile Yargıtay'da da bu konuyla ilgili durum aynıdır. Muhalefet şerhi yazılamamasının nedeni, istinaf mahkemesi olarak karara varıldığı düşüncesidir. Kara Avrupasında da durum aynıdır.

Daireler davaları işbölümüne göre incelemektedir. Bu nedenle her dairenin bir uzmanlık alanı vardır. Bunun sebebi hukuk birliğini korumaktır. Örneğin dairelerden birisi aile hukuku davalarına bakarken, bir diğeri işçi işveren ve kira davalarına bakmaktadır. Genel konularla ilgili hukuk davaları ise bütün dairelere paylaştırılmaktadır.

Hukuk davalarında 1750 Eurodan az olmamak kaydıyla tarafların bütün kararları istinafa götürme hakkı bulunmaktadır. Ara kararlar hakkında istinaf başvurusu mümkün değildir. Ancak son karara karşı istinafa gitme hakkı bulunmaktadır. Taraflar yine de bu ara kararlar hakkında istinaf başvurusu yapmak istiyorlarsa ancak hakim kararıyla istisnai olarak başvuru yapılabilmektedir.

İstinaf hakimi de hemen hemen ilk derece hakimi gibi görev yapmaktadır.

İstinaf hakimi ilk önce dilekçenin kabul edilebilirliğini araştırmak durumundadır. Önemli olan istinafta davanın bütünüyle yeniden görülmesidir. İstinafta taraflar yeni deliller, yeni maddi vakalar sunabilmektedir, böylece maddi gerçeğin ortaya çıkması istenmektedir. Başka bir anlamda taraflara hatalarını düzeltme imkanı sağlanmaktadır. Pratikte istinaf hakimi ilk derece hakiminin görevini bütünüyle üstlenmiş durumdadır. İstinafta hakim, sanıkları, tanıkları ve bilirkişileri bizzat kendisi dinlemektedir. İstinaf hakimi bu işleri asla ilk derece hakimine devredemez. İstinaf mahkemesinde medeni hukuk davalarında istinabe yöntemi bulunmamaktadır. Ceza davalarında istinabe imkanı olmakla birlikte pratikte uygulanmamaktadır.

İstinaf başvurusunda, medeni hukukta sebep göstermek zorunludur. Aksi halde başvuru reddedilmektedir. Davanın tamamının yeniden incelenmesi gerekmesine rağmen başvuru sebeplerinin gösterilmesinin mecburi tutulmasının sebebi Hollanda hukukunun genel kuralıdır. Başvuruda hangi yönden kararın incelenmesinin istendiği belirtilince diğer

konuların kabul edilmiş olduğu öngörülmektedir. Bu yönler incelenmemektedir. Kararın tamamını kabul etmiyorum şeklinde bir başvuru yeterli görülmemektedir. Mutlaka kararın hangi yönlerine hangi sebeplerle itiraz ettiğini belirtmesi gerekir

3.3 Ceza Davaları Yönünden İstinaf İncelemesi

Arnhem İstinaf Mahkemesinde 22 hakim ve 44 idari personelin çalıştığı üç ceza dairesi vardır. Bu dairelerde genel davalara bakan hakimler bulunduğu gibi, uzmanlık gerektiren konulara bakan hakimler de görev almaktadır. Örneğin ekonomik suçlar, küçük çocukların yargılanması gibi. Bir dava herhangi bir daireye verilebilmektedir. Yılda yaklaşık 3000 dava üç kişilik heyet tarafından, 1800 dava tek hakim tarafından karara bağlanmaktadır.

Ortalama bir ceza dairesi üyesi dört haftada altı davaya bakmaktadır. Bir dava birgün iş demektir. Duruşma, kararların kontrol edilmesi ve kararların sonuçlandırılması şeklinde bir plan doğrultusunda çalışmalar yapılmaktadır. Önce karar, sadece kararın önemli noktalarını içeren taslak olarak hazırlanmaktadır. Örneğin bir cezayı gerektiren eylemin gerçekleşip gerçekleşmediğinin ispatı, önemli olan savunmalar ve cezanın miktarı taslakta belirtilmektedir. Daha sonra öne sürülen deliller karar içinde tartışılarak nihai karara ulaşılmaktadır. Bir dava bu durumda üç gün sürer. Kararın sonuçlandırılması 14 gün içinde gerçekleştirilmektedir. Taslakların yazılmasından hukuk fakültesi mezunu olan hakim yardımcıları sorumludur. Hakimin gerçek görevi ise karar vermektir. Bu konuda bilgisayar sisteminde standart kalıplar vardır. Bu kalıplar kullanılarak taslaklar hazırlanmaktadır. Kalıplarda olmayan bir şeyin yazılması gerekiyorsa bunun hakim tarafından hakim yardımcısına aktarılması gerekmekte, çok özel durumlarda hakimler hakim yardımcısına yardımcı olmaktadır.

Eskiden her hakim, her davayı incelerdi. Şimdi ise, önincelemeyi yapan hakim yardımcısı dosyayı hakime sunmaktadır. Sunulan bu bilgiler arasında uygulanacak usul, davanın içeriği, ilk derece mahkemesine sunulan savunma ve dilekçeler, ayrıca polis soruşturması evrakı yer almaktadır. Heyetin başkanı dosyayı tamamıyla incelemektedir.

Ceza davasının istinaf başvurusunda sebep göstermek zorunlu değildir. Her davada mutlaka duruşma açılmakta bütün prosedür yeniden işlemektedir. Büyük davalarda ileriki sürecin daha iyi işlemesi için bazen reji (duruşma öncesi hazırlık işlemleri) duruşması yapılmaktadır. Bu reji duruşmasında savcı ve avukat, inceleme için bazı isteklerde bulunabilmektedir. Örneğin, tanıkların soruşturulması gibi.

3.4 İstinaf Mahkemesi Yanındaki Savcılık

Arnhem İstinaf Mahkemesi Savcılığında, 13'ü savcı, 19'u savcı yardımcısı ve diğer personelle birlikte toplam 80 kişi çalışmaktadır. Savcı yardımcısı davanın içeriğini savcıya hazırlayan kişilerdir. Bunlarda hukuk mezunu olup hakim yardımcısı ile benzer bir konumları vardır. Bunun dışında idari işlere bakan 30 personel bulunmaktadır.

Yönetim başsavcı başkanlığında, başsavcı vekili, personel ve güvenlik işlerine bakan görevli olmak üzere üç kişilik heyet tarafından sağlanmaktadır.

İlk derece mahkemeleri kararlarının yaklaşık % 14 ü istinaf mahkemelerine gelmektedir. Bu başvuruların çoğu sanık tarafından yapılmakta az bir kısmı ise savcılık tarafından yapılmaktadır.

İlk derece mahkemesi tarafından verilen beraat kararına karşı savcı istinafa gidiyorsa savcı üç kişilik istinaf heyetine bunun gerekçelerini en iyi şekilde açıklamak zorundadır.

İstinaf mahkemesi üç dört aylık bir dönem için bir gündem hazırlamakta ve hangi duruşmanın hangi gün yapılacağını belirlemektedir. Bu gündem savcılığa intikal ettirilerek ortak çalışma günleri tespit edilmektedir.

Bir savcı haftada iki duruşmaya hazırlanmaktadır. Büyük davalar olduğunda, bir günde ancak sekiz duruşma yapılırken, küçük davalarda yaklaşık 30 duruşma bir günde bitirilebilmektedir. Ortalama bir duruşma süresi yaklaşık 20 dakikadadır. Savcı yardımcıları, duruşma hazırlığı evresinde savcıya çok büyük katkı sağlamaktadır. Dosyanın ve delillerin duruşma öncesi incelenmesinde çok önemli bir işlev görmektedirler.

İlk derece mahkemesinde veya polis aşamasında dinlenmemiş olsa bile istinaf aşamasında getirilen tanığın dinlenmesi gerekmektedir.

Mahkeme duruşmadan on gün önce tanık hakkında savcılığa bildirimde bulunmaktadır. Bu aşamada tanığın gelip gelmemesi konusunu savcılık kabul veya reddedebilmektedir. Savcılık tanığı reddetse bile savunma o tanığı duruşmaya getirebilmektedir. Bu durumda mahkeme savcılıktan görüşünü sormakta ve sonra tanığın dinlenip dinlenmeyeceği konusunda kararını açıklamaktadır. Bu durumda savunma, tanığı ya savcılığı ikna ederek ya da doğrudan duruşmaya getirebilmektedir.

Hollanda yargı sisteminde istinaf mahkemesi maddi vakaları inceleyen son mahkemedir. Bu durumda tanığın dinlenip dinlenmemesi konusunun çok iyi incelenmesi gerekmekte ve genelde dinlenmektedir. Mahkeme yurtdışında bulunan bir tanığın dinlenmesini gerekli görürse savcılık bunu getirmek zorundadır. Bu durumda savcılık adalet bakanlığının uluslar arası bölümüyle irtibata geçip o tanığı ülkeye getirmek durumundadır.

Tanık başka bir ülkede hükümlü olarak bulunuyorsa o zaman dinlenmesi gerekli görüldüğünde gerekli izinler alınarak hükümlü olduğu ülkeye gidilerek ifadesi alınmaktadır.

İstinaf başvurusu, ilk derece mahkemesine yapılmakta, ilk derece mahkemesi dosyayı istinafa göndermekte, istinaf mahkemesi de başsavcılığa iletmektedir. Temyiz başvurusu da ceza bakımından istinaf mahkemesine yapılmaktadır.

Dosya istinafa gelince önce savcılığın memurları dosyayı incelemektedir. Zira savcılık ile mahkemenin personeli birlikte çalışmaktadır. Eğer sadece savcılık istinaf başvurusunu yapmışsa ve istinaf savcılığı da bunu yerinde görmezse bu başvuruyu istinaf savcılığı reddedebilmektedir. Sadece bu noktada ret yetkisi bulunmaktadır. Ancak genelde ilk derece yanındaki savcılıkla, istinaf yanındaki savcılık konuşup anlaşarak hareket etmektedirler. Dosya incelendiğinde yeterli deliller yoksa veya ilk derece mahkemesinde verilen cezadan daha yüksek ceza verilemeyecekse bu durumda istinaf başvurusunu istinaf savcılığı reddetmektedir.

İlk derece mahkemesi savcılığı ile istinaf savcılığı arasında özellikle büyük davalar bakımından sıkı bir ilişki vardır. Hatta ilk derece aşamasında savcılık, istinaf savcılığından görüş sorarak da bilgi alabilmektedir.

Öte yandan istinaf mahkemesi savcısı bir delilin araştırılmasını gerekli görüyorsa bunu polisten kendisi isteyebileceği gibi ilk derece mahkemesi yanındaki savcıdan da isteyebilmektedir.

Tüm istinaf mahkemeleri savcılıklarının birbirine uygun şekilde çalışması gerekmektedir. İstinaf mahkemeleri savcılıkları arasında bir bilgisayar sistemi bulunmaktadır. İstinaf mahkemesi başsavcılığı her dört ayda bir rapor hazırlamakta, istinaf mahkemeleri savcılıkları yılda iki kez ziyaret edilmektedir.

İstinaf mahkemeleri savcılıklarının başsavcıları ile genel savcılık sıkı bir irtibat içindedir. İstinaf mahkemesi savcılığı kontrol ve kesin hesap yöntemleriyle denetlenmektedir. Kontroller, protokollere göre yapılmaktadır.

4.Yargıtay'ın Yapısı Ve İşleyişi

4.1 Yargıtayın Yapısı

Yargıtay, hukuk, ceza ve vergi davalarında en yüksek mahkemedir. İdari davalarda en yüksek mahkeme yargıtay değil daniştaydır. Sosyal sigortalarla ve işle ilgili davalarda özel mahkemeler yer almakta, bunların istinaf incelemesi *özel bir mahkemede yapılmakta ancak* bunların temyiz incelemesi bulunmamaktadır. Çevre hukukuyla ilgili davalarda ise Daniştay hem ilk derece mahkemesi, hem de en yüksek mahkeme konumundadır. Mali hukukta özel yasayla kurulmuş bir mahkeme görev almaktadır.

Yargıtay başkanı ve üyelerinin atamalarını Bakanlar Kurulu yapmaktadır. Ancak bu atamalarda yargıtayın büyük etkisi olmaktadır. Eğer yargıtay üyeliğinde bir boşalma olursa, yargıtay kendisi, yargıtaya seçilme yeterliliğine sahip 6 hakimin ismini meclise öneri olarak sunmaktadır. Yargıtayın meclise gönderdiği listede sıralamanın yanında hangi kişinin neden o sıraya yazıldığı konusunda ayrıntılı bilgi konulmaktadır. Yargıtay başkanı bu öneriyi sözlü olarak meclisteki bir komisyona açıklamaktadır. Daha sonra bu komisyon bakanlar kuruluna listeyi sunmakta, *böylece altı kişilik listeden üç kişi seçilmektedir*. Söz konusu komisyon adaylarla görüşerek listedeki sayıyı üç kişiye indirmektedir. Son olarak belirlenen üç kişi arasından Bakanlar Kurulu atamayı gerçekleştirmektedir.

Yargıtay Başkanlığına, teamül olarak en tecrübeli yargıtay üyesi seçilmektedir.

Yargıtay Başsavcısı ise Yargıtaydaki kurul tarafından Bakanlar Kuruluna önerilmekte ve Bakanlar Kurulu Yargıtay Başsavcısını atamaktadır.

Yargıtayın ceza dairesi on hakimden oluşmaktadır. Yargıtayın şu anki Başkanı ceza dairesi üyesidir. Bu on kişi iki gruba ayrılarak ceza davalarına bakmaktadır. Aslında bir davayı üç kişilik bir heyet karara bağlamaktadır. Bazı hallerde, beş kişiden oluşan grupta karar taslakları beş kişi tarafından incelendikten sonra karara bağlanmakta, ancak kararın altında üç kişinin imzası bulunmaktadır. Üç kişi kararı almakta, ancak beş kişi kontrol etmektedir.

Çok nitelikli davalarda dava herkesin katılımıyla yani on kişiyle incelenmekte, bu durumda kararın altında beş kişinin imzası bulunmaktadır.

Dairenin yaklaşımı farklı olmaması için bütün üyeler bütün davalara bakmakta, kararda iştirakleri olmasa bile, davaların hepsini görmektedirler. Herkes bu kararları gördüğü için sonradan bunun çok zor dava olduğunu düşünerek on kişiye sunma yoluna da gidilebilmektedir.

Hollanda'da hukuk genel kurulu, ceza genel kurulu şeklinde bir çalışma biçimi bulunmamaktadır.

4.2 Yargıtayın İşleyişi

Yargıtaydaki prosedür kural olarak yazılı işlemektedir. Ancak istisnai olarak suçlunun iadesi gibi konularda sözlü duruşma yapılabilmektedir.

Temyiz dilekçesi yargıtaya sunulmalıdır. Yargıtay bakımından da sebep gösterilmelidir. Temyiz incelenmesi, hukuki sebeplerle sınırlıdır. Temyiz başvurusunun mutlaka bir avukat tarafından yapılması gerekir. Bu avukatın mutlaka Lahey'deki bir avukat olması gerekir. Ancak Yargıtay prosedürü biraz karmaşık olduğu için bu işi her avukat pratikte yapmamakta sadece 40 kişilik bir avukat grubu yapmaktadır. Temyizde genellikle yazılı inceleme yapılmaktadır. Başvuru oranı ise yaklaşık % 1 dir.

İstinaf mahkemesinin hukuk bölümünün her kararına karşı temyiz başvuru yapılabilmekte iken, tarla kiralama ve alım satımı ile ilgili kararlara karşı temyiz başvurusu yapılamamaktadır.

Yargıtayda, kanunun doğru yorumlanması, istinaf mahkemesi kararlarının anlaşılır olması kontrol edilmektedir. İddianamede sunulan deliller, istinaf mahkemesinde de ayrıca ele alındığı için, yeniden incelenmemekte ancak istinaf mahkemesi sunulan delillerle doğru sonuca ulaşılmış mı buna bakılmaktadır. Yargıtay bu delillerle bu sonuca varılamaz derse istinaf mahkemesi kararı geçersiz kılınmaktadır. Bu durumda dosya ya aynı istinaf mahkemesine ya da başka bir istinaf mahkemesine geri gönderilmektedir. İstinaf mahkemesi Yargıtayın bozma kararına uymak zorundadır.

Bazı davalarda hukukî inceleme konuları çok basittir ve bunu her hukukçu ayırabilir. Maddi vaka incelemesine Yargıtay bakmamaktadır. Ancak bazen gri bölüm olabilmekte, hukuki nitelendirme ile maddi vaka incelemesinin birbirine karıştığı durumlar da sözkonusu olabilmektedir. Yargıtay bunları mümkün olduğunca ayırmaya çalışmaktadır.

Eğer istinaf mahkemesinde beraat kararı verilmişse veya 250 euro para cezasından daha düşük ceza verilmişse dosya temyiz edilememektedir.

2004 yılında istinaf mahkemesi ceza dairesi kararlarından yüzde 10 kadarı, hukuk dairelerinden verilenlerin yüzde 8'i temyiz incelemesine gelmiştir. Bu kararlardan ceza kararlarında yüzde 10, hukuki kararlarda yüzde 3 veya 4 bozma oranı vardır. Bazı kanunlarda temyiz hakkı olmadığı yazılıdır ve bunlara karşı temyiz yoluna gidilememektedir.

Yargıtayda temyiz incelemesi için bir ödeme yapılması öngörülmemekte, ancak mutlaka avukatla başvuru yapılması gerekmektedir.

Temyiz başvurularının incelenmesinde küçük davalarda, (1) istinaf mahkemesi kararından sonra 14 gün içinde temyiz başvurusunun yapılıp yapılmadığı, (2) temyiz sebeplerinin gösterilip gösterilmediği önem taşımaktadır. Büyük davalarda bu sebeplere bakılmamaktadır.

Yargıtaydaki savcının özelliği, Yargıtay'a bağlı ancak başsavcılık kuruluna bağlı olmamasıdır. Başka bir ifadeyle yargıtaydaki savcı bağımsız konumdadır.

Hollanda'daki Yargıtay savcılığının görevi hukuk birliğini sağlamaktır.

Ceza davalarında bütün avukatlar ilk derece aşamasından Yargıtaya kadar dava takip edebilmektedirler.

Ama medeni hukuk davalarında sadece Lahey sınırı içinde bulunan avukatlar Yargıtaya dava açabilmektedir. Laheyde avukatlık yapabilmek için ayrı ve özel bir şart bulunmamaktadır.

Temyiz dilekçesi yargıtaya sunulurken temyiz sebepleri gösterilmelidir. Temyiz başvurusunun mutlaka Lahey'de bulunan bir avukat tarafından yapılması gerekmektedir. Yargıtay prosedürü biraz karmaşık olduğu için bu işi her avukat pratikte yapmamakta sadece Lahey'deki 40 kişilik bir avukat grubu yapmaktadır. Temyizde genellikle yazılı ve sadece hukuka uygunluk incelemesi yapılmaktadır.

Yargıtay tarafından verilen karar sadece o dava için bağlayıcıdır. Diğerleri için bağlayıcı değildir. Bu durum, Yargıtayın kararının otoritesiz olduğu anlamına gelmemektedir. Aksine, Yargıtayın kararları takip edilmektedir. Zira, Yargıtay tarafından istinaf mahkemesince verilen kararlar bozulabilmektedir.

5. İçtihat Birliği

İçtihat birliğini sağlamaya yönelik olarak İstinaf Mahkemeleri bünyesinde kullanılan metodlar şunlardır:

Bunlardan birincisi bilgi alışverişidir. Verilen kararlardan seçme yaparak internette ve hukuk dergilerinde yayınlanması sağlanmaktadır. Ancak bunlar seçme kararlar olup, toplam 1,7 milyon karar arasından %1'ine tekabül eden 15000 karar yayınlanmaktadır. Mahkeme içinde de ayrı bir bilgisayar sistemi bulunmaktadır. Bu sayede mahkeme içindeki bütün kararlar takip edilmekte ve hukuk birliğinin korunmasına katkıda bulunulabilmektedir.

İkincisi, İstinaf mahkemesi dairesi içinde ve bölümler arasında çeşitli toplantılar yapılmasıdır. Mahkemeler arasında sürekli diyaloglar kurulmakta, istinaf mahkemesi başkanları ve bölüm başkanları arasında da ulusal bazda usulle ilgili toplantılar yapılmaktadır.

Üçüncüsü, hakimler ve savcılıklar arasında, avukatlarla hakim-savcılar arasında usule ilişkin toplantılar düzenlenmektedir. Genel olarak istinaf mahkemeleri ve hukuk birliği ile ilgili konularda hakimler arasında toplantılar tertip edilmektedir. Yargı Konseyinin bunda herhangi bir yetkisi bulunmamaktadır.

Hollandadaki tüm ceza bölüm başkanları yılda altı kez toplantı yapmaktadır. Ceza bölüm başkanlarının ülke çapındaki toplantısı son zamanlarda büyük davalardan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden daha çok toplantı yapmak durumunda kalmaktadırlar. Diğer bölüm başkanları ise yılda dört kez toplantı yapmaktadır. Bu toplantılar için herhangi bir yasal dayanak yoktur ancak geleneksel olarak bu toplantılar düzenlenmektedir.

Böyle bir diyalog yargıtayla istinaf mahkemesi arasında da olmaktadır. 1,5-2 sene aralıklı olarak istinaf mahkemesi ile yargıtay arasında bu şekilde irtibat sağlanmaktadır. Bu diyaloglar genel sorunlarla ilgili olup belirli bir olayla ilgili değildir.

Hollanda'nın herhangi bir yerinde herhangi bir mahkemenin kararına (sulh mahkemelerinden Yargıtay'a kadar) anında www.rechtspraak.nl adresinden ulaşmak mümkündür. Bu açıklık yargı birliği açısından çok önemlidir.

Daireler belirli konularda uzmanlaşmıştır. Her daire kendi uzmanlık konusuyla ilgili gelişmeleri takip etmektedir. Doktrin ve içtihatlar takip edilerek toplanan bilgiler paylaşılmaktadır. Medeni hukuk bölümünün bütününe ilgilendiren gelişmeler için ise medeni hukuk bölümü hep birlikte toplanarak ilgili konuları tartışmaktadır.

6.1. Hakim ve Savcıların Eğitimi

Hakim olmak için, hukuk mezunu olmak, Hollanda vatandaşı olmak, üniversitede çok iyi puanlar almış olmak ve sicilinin bozuk olmaması gerekmektedir. Hakim olmak için kişiliğinde de bazı sıfatlar olması gerekir. Örneğin, analitik düşünce, empati, mantık gibi konularda. Bunun yanında bir hakimin karakter yapısına uygun olması gerekir. Örnek bir hakimin analitik yapısı, karar verme yeteneğinin olması, geniş bir bakış açısına sahip olması, hassas olması ve kendinden emin olması gerekir.

Hakim olabilmek için üç yol vardır. Bunlardan ilki, 6 yıl adaylık eğitimi almaktır. Altı sene sonucunda aday sınavlarda başarılı olursa kendisiyle hakim yardımcısı olarak bir yıllığına bir anlaşma yapılmaktadır. Bu süreci de başarı ile bitirirse yemin edip hakim olmaktadır.

İkinci yolda 6 yıl referanslı bir şekilde avukat-hukuk danışmanlığı gibi mesleklerde çalışmış olmak gerekmektedir. Bu yolla hakim olabilmek için hukuk fakültesi mezunu olmak şarttır. Bu yolla hakim olabilmek için 2005 yılında 74 kişi, 2004 yılında 90, 2003 yılında 155 başvuru yapılmıştır. Uygulamalı bir eğitim olarak kabul edilmektedir. Bir tarafta ilk derece mahkemelerde pratik eğitim verilirken, diğer tarafta eğitim kurumu tarafından teorik olarak eğitim verilmektedir.

Üçüncü yol: Bu yeni bir yoldur. İdari personelde çalışan üniversite eğitimi almış hukukçular için bir kariyer yolu açılmıştır. Deneyimli olan bu kişiler arasından mahkeme başkanı bir kişiyi önerebilmektedir. Ancak üçüncü yoldan hakim olan sayısı çok azdır.

Hakimlerin atanmasında Kaliçenin sembolik bir yetkisi vardır. Adalet bakanı uygulamada Yargı Konseyinin önerdiği kişileri Kraliçe'ye sunmakta, Kraliçe bunları bir kararnameyle atamaktadır. Adalet Bakanlığı daha çok atama işleminde bir usul eksikliği bulunursa bunu halletmek üzere devreye girmektedir.

6.2.Hakimlik Okulu (SSR):

SSR, hakim ve savcı eğitim merkezi olup, devlete bağlı olmayan özerk bir sisteme sahiptir. Zupthen’de bir bürosu, Utrecht’te bir kurs yeri bulunmaktadır. Bunun dışında adliye binaları, savcılık gibi farklı yerlerde de kurs verilmektedir.

Hakimlik Okulu, eğitim vermek üzere yargı konseyi ve savcılık tarafından görevlendirilmektedir. Yargı Konseyinden, savcılıktan ve idari personelden birer üyenin oluşturduğu bir kurul SSR ile irtibat kurmakta, ihtiyaç duyulan eğitimin kimlere ve hangi alanlarda verilmesi gerektiği konusunda SSR’i bilgilendirmektedir.

SSR in bütçesi de bu kurul tarafından belirlenmektedir. Kurul SSR’yi görevlendirdiğinde bütçeyi de öngörmektedir. Bütçe iki kısma ayrılabilir ;bir kısmı sabittir. Diğer kısmı ise projelere bağlıdır. Bütçe adalet bakanlığı tarafından sağlanmadığından Okulun hesap vermesi gereken tek kurum bu kurul olmaktadır.

Okul, hakimleri, savcılarını ve hukukçularını eğitmektedir. Düzenli eğitimlerin yanında kanunda yeni bir değişiklik olduğunda, bu alanda bilgilendirmek için eğitim verilmektedir.

Adalet bakanlığı tarafından bir konuda, Okulun eğitim vermesi istenirse, talep savcılığa veya yargı konseyine yapılmaktadır. Bunun üzerine eğitimle ilgili kurul bakanlığın talebi karşısında ne yapılacağını belirlemektedir.

Kurulun içinde savcılıktan ve Yargı konseyinden oy veren iki kişi bulunmaktadır. Yargı konseyinin bu konuda savcılıktan biraz daha fazla etkinliği vardır. Bu tabii ki büyüklükle de ilgili olan bir durumdur. Zira yargı konseyinin daha fazla ilgili alanı olduğundan daha fazla bütçe ayırmaktadır. Bununla birlikte iki kurum farklı isteklerde bulunabilmekte, ancak sonuçta Yargı Konseyinin talepleri daha öncelikli olmaktadır. Eğitim programlarına bakıldığında tamamen Yargı Konseyinin isteğinin gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Yargı konseyinin bir yöneticilik bölümü ve onun altında bir koleji bulunmaktadır. Bu kolejde SSR e görev veren yöneticiler görev almaktadır. Buna yönetim kurulu da denilebilir. Hukukçu olmayan bir başkan, ikinci kişi ise hakimdir ve aynı zamanda hakim eğitiminin başkanıdır. Bu çok önemli bir pozisyondur. Başkan aynı zamanda akademiye bitirmiş ancak öğretmenlik yapan eğitim alanında bilgi ve tecrübesi olan bir kişidir.

Günlük eğitimimiz menejerler tarafından yapılmaktadır. Yönetim kurulu en tepede, altında günlük yöneticiler bulunmaktadır. Genel sekreter, menejer asistanı, ekonomi ve bütçeyle ilgilenen idari büro vardır. İdari personeller üç gruptur ve hepsinin menejerleri vardır. Her grupta kurslar geliştirilmekte ve kurallar konulmaktadır.

Bütün organizasyonda bir tane bilgisayar sistemi kullanıldığı için herkesin yaptığı iş kontrol edilebilmektedir

Üç tane kurs geliştiren grup bulunmaktadır. Bu grupların asıl görevleri şunlardır.

Birinci grup, meslek öncesi eğitim:

1) Hakim eğitimi: Bunda genç hukukçular en fazla altı yıl eğitim almakta, İki defa üç yıllık eğitimden sonra tercih yapılmaktadır. (Birinci yol).

2) Hakim eğitimi: Tecrübeli hukukçular için hakim eğitimi (İkinci yol).

3) Savcı eğitimi: Tecrübeli hukukçular için savcı eğitimi.

Bu eğitimler arasında çok önemli farklılıklar var. Aslında okulun asıl eğitim verdiği kesim savcılık ve mahkemelerdir. İstisnaen polisler ve avukatlar için de eğitim çalışmaları yapılmaktadır.

Kurs alan kişi birey olarak ödeme yapmaz. Sadece daha fazla zaman istediklerinde bu mümkündür. Formalite olarak her memurun eğitim alması gereken günler vardır. Ama pratikte memurların işleri çok yoğun olduğu için standart eğitim alamamaktadırlar.

Yeni benimsenen bir yaklaşıma göre, bir hakimin yılda yaklaşık otuz saat eğitim alması gerekmektedir. Eğitim başarısız geçerse bunun işe yansımaları bulunmaktadır.

Her mahkemede eğitimle ilgilenen, eğitim için başvuran hakim ve savcılarını belirleyen bir görevli bulunmaktadır. 6 yıl önce hakimler almak istedikleri eğitim alanını kendileri belirlemekteydi. Ancak bu, okul için pratik bir yol olmadığından vazgeçilmiştir.

Uzmanlık eğitim iş hayatıyla da ilgili olmayabilmekte, mesela hakimin iş hayatında da kendisini eğitmesi için konuşma kursu gibi kurslar da verilebilmektedir. Bu tür kurslara tecrübeli hakim, savcı ve avukatlar katılabilmekte olup, uzmanlık eğitiminin asıl fonksiyonu iş alanında gelişmek ve derinleşmektir.

İkinci grup: Uzmanlık eğitimi:

Birinci yoldaki eğitim iki dönemdir. Birinci dönemde temel eğitim alınmakta. İkinci dönemde ise uzmanlık alanında eğitim yapılmaktadır. Ayrıca uzun bir süre ceza bölümünde çalışıldıktan sonra bölüm değiştirmek istenirse, ikinci grup uzmanlık eğitimine katılmak gerekmektedir. Kalem personeline ve hakim yardımcılara ikinci gruptaki kurslar verilmektedir.

Üçüncü grup: Uzmanlık alanında gelişmek.

Kişi hakim olduktan sonra yapılan eğitim ise üçüncü grup eğitimidir. Burada örneğin bir kanun değişikliği hakkında bilgi verilebilmektedir. Amaç uzmanlık alanında gelişmektir.

Birçok hakim yardımcısı katip hukukçudur ve bunlardan bir kısmı da hakim veya savcı olmak istemektedir. İkinci grupta temel eğitim alındıktan sonra on yıl hakim yardımcısı olarak çalışılmaktadır. On yıl sonra hakim olmak istendiği takdirde ilk gruptan geçmeden ikinci gruptan eğitime başlamaktadır. Yani uzmanlık eğitimine hemen başlayabilmektedir. Bir hakim yardımcısı hakim olmak istediğinde uzmanlık eğitiminde başlayabilmekte, ancak birinci grubun bazı kurslarından geçmek durumundadır. Bu durum birey olarak incelenmektedir. Sonunda çalıştığı bölümde bölüm başkanı karar vermektedir..

Savcılığa yeni başlayan kişi sadece tek kişilik mahkemelerin baktığı belli işlere bakabilmektedir.

Hakimliğin farklı savcılığın farklı bir eğitim sistemi vardır.

SSR eğitim veya kurs almak isteyen kişiyle onun isteklerine göre hareket etmek için çok fazla iletişim kurmaktadır.

Ders veren eğitimcilerin çoğu hakim, savcı veya kalemde çalışan kişilerdir. Yaklaşık 600 kadar eğitimciden hiçbiri tam zamanlı olarak çalışmamakta, aynı zamanda yargılama da yapmaktadırlar.

Eğitim verecek hakim, önce kendi bölüm başkanından sonra da mahkeme başkanından, savcı ise başsavcıdan izin almak durumundadır.

6.2.1.SSR in uluslar arası çalışmaları:

Uluslar arası adli yardım konusunda eğitim verilmektedir. Bu eğitimde uzman kişiler görev almakta ve bu sayede diğer ülkenin hakim ve savcılarını birbirlerini tanıma imkanı bulmaktadırlar. Bu şekilde eğitim ve işbirliği yapıldığı takdirde, özellikle organize suçlarla mücadelede işbirliği çok daha güçlenebilecektir. Bu eğitime gelmeden önce birkaç kurs görülmesi ve pratikte de tecrübe sahibi olunması gerekmektedir.

Kursiyerlerin birbirlerinden bilgi alması da çok önemlidir. Bu nedenle programlarda kursiyer sayısı sınırlı tutularak tartışma ortamının oluşması sağlanmaktadır.

6.2.2.Raio (Hakim Adayı) eğitimi

Raiolar 6 yıl eğitim almak üzere seçilmiş hakim adaylarıdır. Raio olmak için kıdemli hakimlerde oluşan bir Komisyona başvurmak gerekmektedir. Başvuru tamamlandıktan sonra seçim dönemi başlamaktadır. Bu dönemde komisyonun bazı üyeleri mülakat yaparak adayların zihinsel yetenekleri konusunda değerlendirme yapmaktadırlar.. En önemli konu olarak adayın problemleri analiz etme yeteneği ölçülmektedir. Her yıl için 60 kişilik kontenjan bulunmaktadır. Her sene için iki tane başlama tarihi vardır. Raio olmak için başvurulduğunda aday 19 mahkemeden bir tanesine gönderilmektedir. Her bir mahkemede en az bir tane raio olmalıdır. Rai olarak bir mahkemeye gönderildikten sonra adaylar tekrar eğitim merkezine bir haftalık bir tanıtım almak için dönmektedirler. Bu bir haftalık dönüş eğitim merkezini tanımak içindir.

Raio eğitimi pratik ve teorinin kombinasyonudur. Sadece beyinlerine bilgi yüklemeyi değil aynı zamanda adayların bilgilerini kullanabilmeleri istenmektedir.

Raio, mahkemede edindiği bilgi ve tecrübe doğrultusunda sınıfa gelerek sorular sormaktadır. Böylece kafalarda oluşan sorular aynı zamanda ders malzemesi olmaktadır. Sınıftan çıktıktan sonra yeni bir teori olarak ulaşılan sentezleri uygulamaya götürebilmektedirler. Bu bir döngü olarak uygulanmaya devam etmektedir.

Tanıtım haftasından sonra, altı aylık bir süre ceza hukukunu öğrenmeleri için ceza mahkemelerine gönderilmektedirler. Altı aylık süre içinde bir değerlendirme raporu hazırlanmaktadır. Bu raporu o mahkemedeki tecrübeli 2 hakim hazırlamaktadır. Aday aldığı not itibariyle ceza aşamasını başarıyla (C almışsa başarılı sayılmaktadır) tamamlayabilmişse hukuk mahkemesi aşamasına geçebilmektedir. Aynı zamanda eğitim merkezinin 2 tane danışmanı vardır. Bu danışmanlar raiolara danışmanlık yapmaktadırlar. Başsavcılık bölümüne kadar ki bölüm sabit (ki bu arada 10 ay özel hukuk, 10 ay kamu hukuku ve 12 ay savcılık bölümü var) bundan sonra ayrıma gidilmektedir, ceza, hukuk, kamu veya savcılık olmak

üzere 10 ay bir eğitim görülmektedir, sonra aday 24 ay dışarıda özel bir özel bir yerde eğitim almaktadır.

Raio eğitimi alan hukukçu genç olduğu için, iki yıl bir alanda tecrübe kazanması önemlidir. Her staj dönemi bir temel kursla başlatılmaktadır. O temel kursta aldığı bilgi, sonradan alınacak bilginin alt yapısını oluşturmaktadır.

Savcılık bölümüne kadar olan kurslar zorunludur. Derinleşme stajı ve iki yıllık dışarıda yapılan stajda SSR in bütün kurslarına katılabilme imkanı olmaktadır. Hiçbirisi zorunlu değildir.

Kurs veren kişiler çok tecrübeli hakimler veya öğretim üyeleridir. *Yargıtay üyeleri de meslek içi eğitim, yani hakimlere ders vermektedirler.* Ancak, stajda ve temel kurslarda yargıtayın hiçbir katkısı yoktur. Staj dönemi istinaf mahkemesinde yapılmaz, sadece ilk derece mahkemelerinde yapılmaktadır.

Bakanlığın staj döneminde para verme dışında hiçbir etkisi yoktur. Ancak 24 aylık dışarıdaki staj döneminde bakanlıkta da staj yapmak mümkündür ama pratikte böyle yapılmamakta genelde avukatlık bürosunda yapılmaktadır.

Eğitim metodu olarak genelde sınıflarda ve interaktif bir yaklaşım benimsenmektedir.

Staj dönemi bitirildikten sonra, hangi ilk derece mahkemelerinde yer olduğuna bakılmakta ve liste hazırlanmaktadır. Hangi aday hangi mahkemede çalışabilir şeklinde bir öneri sunulmaktadır. Önerinin hazırlanmasında raionun, boş olan yerlerin mahkeme başkanı ve başsavcısının tercihleri de dikkate alınmaktadır. Bu öneri başsavcılık ve yargı konseyine takdim edilmektedir.

Raio eğitimini bitiren kişi bir yıl mahkemede çalışmaktadır. Bu çalışmada davaları bakmakta ancak karar verme yetkisi bulunmamaktadır. Bu durum hakimle hakim yardımcısı arasında bir durum olup bir yıllık süre bir nevi bekleme odası gibidir.

Derinleşme stajı ile dışarıda staj zorunludur. Ancak o kişi raio eğitimine başlamadan önce dışarıda daha önce yapmış olduğu bir çalışma varsa dışarıda yapacağı eğitimden bu çalışma süresi indirilmektedir.

Raio eğitimine başlanıldığı andan itibaren kişi aylık bir ücret almaktadır. Bunu SSR karşılamaktadır. Stajın dışarı bölümünü yaptığı da SSR den ücret alınmaktadır.

Raio eğitimine başladıktan sonra tamamlayamayan ve ayrılan kişiler de bulunmakta ve özellikle özel hukuk döneminde bu ayrılmalar yaşanmaktadır.

V. GÖRÜŞ VE ÖNERİLER

Çalışma ziyareti sırasında yapılan tespitler çerçevesinde aşağıdaki hususların vurgulanması gerektiği düşünülmektedir :

1. Hâkim yardımcılığı

Hollanda örneğinde görülen hakim yardımcılığı statüsü yargılama sürecine önemli katkı sağlayan bir araç olarak değerlendirilmektedir. Hakim yardımcıları, mahkemelerde kararı taslak olarak hazırlayan, hukuk fakültesi mezunu genç hukukçular olup, dosya evraklarının toplanmasında hakime yardımcı olmaktadır.

Ülkemizde istinaf mahkemelerinin 1 Haziran 2007 tarihine kadar kurulması planlanmaktadır. İstinaf mahkemelerine yıllık gelecek iş miktarı dikkate alındığında burada görevlendirilen hâkimlerin çalışma koşullarının iyileştirilmesi yanında iş hakimiyetinin sağlanması da büyük önem taşımaktadır. İstinaf mahkemeleri kurulurken Yargıtayın çalışma modeli esas alınmakla birlikte bu mahkemelerde raportörlük görevi yapacak hâkimlere kanunda yer verilmemiştir. Hâkimlerin sadece yargılama işiyle uğraşması, dosyadaki eksikliklerin giderilmesi işlemlerinin bir başka görevli tarafından yapılmasının sağlanması istinaf mahkemelerine gelecek iş miktarı dikkate alındığında büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla:

a. Hâkim ve savcıların yargılamayla doğrudan bağlantılı olmayan kalem işlerinden ve ara kararlarının gereği müzakerelerin yazılmasından sorumlu olmamaları; bu gibi işlemlerden mahkeme ve savcılık yazı işleri müdürlerinin sorumlu olmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

b. Hollanda'da olduğu gibi hukukçulardan oluşan uzmanların istinaf mahkemelerinde görevlendirilmesi, yargılamayı yapacak olan hâkimleri önemli oranda rahatlatacaktır. Bölge adliye mahkemeleri bünyesinde görev yapacak olan hakimlerin her birisi için ayrı ayrı hukuk fakültesi mezunu uzman hukukçular (hâkim yardımcısı-asistan) görevlendirilmesinin istinaf yargılamasına önemli katkılar sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bu uygulamanın ileride ilk derece mahkemelerine ve savcılığa da yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

2. İctihat birliğinin sağlanması (uygulama birliği)

İstinaf mahkemeleri için önemli bir husus, değişik istinaf mahkemelerinden çıkan kararların birbirleriyle aynı doğrultuda olmasıdır. Ziyaret edilen ülkelerde bu konuda izlenen metotların ülkemiz içinde yararlı olabileceği düşünülmektedir. Bu kapsamda Hollanda'da yapılan uygulamaya göre, İstinaf Mahkemeleri kendi daireleri arasında, İstinaf Mahkeme Başkanları kendi aralarında, ayrıca İstinaf Mahkemesi mensupları ile Yargıtay arasında toplantılar yapılmaktadır. Buna ek olarak, İstinaf Mahkemelerinde verilen bazı kararlar internette ve hukuk dergilerinde yayımlanmaktadır.

Anılan uygulamaların ülkemize aktarılması çerçevesinde, Yargıtaydan verilen kararlara mahkemelerin erişiminin sağlanması için Yargıtayın web sitesinin güncellenmesi, Yargıtayca verilen kararlara ilk derece ve istinaf hâkimlerinin aynı gün ulaşmasının sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla UYAP'nin bir an önce Yargıtay bağlantısının yapılması ve hâkimlerin portal aracılığıyla Yargıtay kararlarına erişiminin sağlanmasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Bunun yanında ilk derece ve istinaf mahkemelerinin verdikleri kararlara aynı anda erişimin de portal aracılığıyla sağlanması faydalı olacaktır. Böylece hâkimlerin kararları tartışma ve doğruyu bularak içtihat üretme olanakları sağlanabilecektir.

Ayrıca ziyaret edilen ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de, aynı istinaf veya ilk derece adalet komisyonu yargı çevresinde olan ilk derece mahkemesi hâkimlerinin (aynı mahkeme yetkisine sahip olanların) ve istinaf dairelerinin kendi aralarında ve istinaf başkanlarıyla, istinaf üyelerinin kendi aralarında ve Yargıtayla yılda belli aralıklarla bir araya gelmelerini sağlayacak yasal değişikliklerin yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu şekilde, görüş alışverişi hızlanarak, farklı yasa yorumlarının önüne geçilebilecektir.

3. İstinaf mahkemelerine giden davalarda uygulanması gereken filtreler:

Ziyaret edilen her iki ülkede istinafa giden dosya sayısının az olması çok dikkat çekici bir durum olmuştur. Bunun genel nedeninin, ilk derece mahkemesinde tarafları tatmin edici, çok nitelikli karar verilmesi olduğu bilgisi edinilmiştir. Ayrıca, çok düşük miktardaki kesinleşme sınırları gözardı edilirse ülkelere göre diğer özel nedenler şu şekilde ifade edilebilir :

Fransız uygulamasında, istinafa giden dosya sayısının sınırlanması iki şekilde gerçekleşmektedir:

a. İstinaf hukuk yargılamasında taraflar avoue tabir edilen avukatlar tarafından temsil edilmektedir. Bu avukatlar 40-50 kişilik bir grup olup, usul kuralları çerçevesinde duruşma öncesi hazırlıkları yürütmekte ve oldukça yüksek bir ücret karşılığında hizmet vermektedirler. Taraflar yüksek vekalet ücretini ödemeyi, yani istinafa başvurmayı ancak davayı kazanma ihtimalleri çok fazla olduğunda düşünmektedirler.

b. Ceza davalarında, eğer karar sanık tarafından istinafa götürülürse, savcı da hemen istinaf başvurusu yapmaktadır. Böylece aleyhe bozma yasağı kuralı işlememekte, sanık istinaf yargılaması sonrası daha yüksek ceza alabilmektedir. Bu durum da sanığı her karar için istinafa başvurma yoluna gitmekten alıkoymaktadır.

Hollanda'da ise ceza davalarında aleyhe bozma yasağı uygulanmakta, ancak sadece sanık istinafa başvurursa bile istinaf yargılaması sonunda eğer oybirliği ile karar verilirse sanık daha fazla ceza alabilmektedir. Bu nedenle istinaf başvuruları kendiliğinden sınırlanmaktadır. Bunun sonucu olarak 2005 yılında Hollanda'da ilk derece mahkemeleri tarafından verilen toplam 1,6 milyon karardan ancak % 4-5'i hakkında istinaf mahkemesine başvurulmuştur.

Ülkemizde Yargıtaya yılda ortalama 500.000 dava temyiz incelemesi için gelmektedir. Bu sayının oldukça yüksek olduğu şüphe götürmez bir gerçektir. İstinaf mahkemeleri yargı sistemine dahil olduğunda aynı sayıda dosya, bu kez istinaf mahkemelerine gelecektir. Belirtilen miktarda dosyanın istinaf incelemesine tabi tutulması halinde ise yargılama sürelerinin artacağı yönünde endişeler bulunmaktadır. Ziyaret edilen ülkelerde, yukarıda da belirtildiği gibi, avukat zorunluluğu gibi fiili durumlar nedeniyle istinafa gelen dosya sayısı azalmakta, özel avukat gerekliliği nedeniyle Yargıtaya giden iş sayısı ise oldukça düşmektedir.

Ülkemizde de istinafa gelen iş sayısının azaltılması bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bunun için öncelikle davaların mahkemelere gelmeden çözümlenmesini sağlayıcı alternatif uyuşmazlık çözüm yollarının artırılması, mahkemelere gelen iş yükünün azalmasına katkıda

bulunabilecektir. Ayrıca, hukuk davalarında istinaf başvurusu için vekil (avukat) zorunluluğunun getirilmesi, yargı harçlarının artırılması (özellikle red harçlarının), ceza yargılamasında ise savcıların takdir yetkisinin genişletilmesi yoluyla beraatle sonuçlanacak davaların açılmasının önüne geçilmesi, istinaf ve temyiz harcı konması gibi yöntemler getirilmesinin faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Türkiye’de, istinaf aşamasında kararların kesinleşme sınırlarının başlangıçta yüksek tutulması, uygulamanın yerleşmesinden sonra, uzun dönemde bu sınırların aşağı çekilmesi, Yargıtaya gelen iş yükü bakımından yararlı bir yöntem olacaktır.

4. Hakim ve savcıların diğer ülkelerdeki yargı ve özellikle istinaf sisteminin işleyişi konusunda bilgilendirilmesi gerekliliği

Yukarıda kısmen değinildiği gibi bölge adliye mahkemelerinde görev yapacak hâkim ve Cumhuriyet savcılarının, hukuk sistemimizin benzeştiği Avrupa ülkelerine gönderilmesi yoluyla, istinaf mahkemelerinin yapısı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmalarının sağlanması faydalı olacaktır. Böylece, diğer ülke modelleri yakından incelenerek sisteminiyi yönlerinin alınması ve aksayan yönlerinin ise ülkemizde uygulanmasının önüne geçilmesi olanaklı hale gelecektir.

5. İstinaf mahkemelerinin bina, teknik altyapı ve personel ihtiyacı

Türkiye’de İstinaf mahkemelerinden beklenen faydanın sağlanması amacıyla bu mahkemelerin hizmet edeceği binaların, mahkemelerin fiilen göreve başlayacağı tarihte yapım, kiralama veya resmi binalardan faydalanma yoluyla hazır hale getirilmesi, bilgisayar donanımı, UYAP ve diğer teknik konularda alt yapısının oluşturulması öncelikle üzerinde durulması gereken bir husustur. Ayrıca bu mahkemelerde görev yapacak hâkim ve savcılar ile yardımcı personelin belirlenmesi ve eğitimlerinin verilmesi de hayati önemi haiz diğer bir konudur. Bu kapsamda AB-Türkiye işbirliğiyle gerçekleştirilen İstinaf Mahkemelerinin Kuruluşunun Desteklenmesi Eğitim Projesi, önemli fayda getirecektir. Bu mahkemelerde görev yapacak hakimlerin, Türkiye örneğine uygun bir ülkeye gönderilmesi suretiyle bu ülkelerde istinaf uygulamasının ne şekilde yapıldığı yolunda bilgilerinin artırılmasının da yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

EKLER :1- KATILIMCI LİSTESİ
2- ZİYARET PROGRAMI

KATILIMCI LİSTESİ

1. Mustafa ELÇİM (Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yrd., Proje Lideri),
2. Galip Tuncay TUTAR (Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yrd.),
3. Kenan ÖZDEMİR (Kanunlar Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yrd.),
4. Zeki YİĞİT (Personel Genel Müdürlüğü, Genel Müdür Yrd.),
5. Mustafa Kemal ÖZÇELİK (Personel Genel Müdürlüğü, Daire Başkanı, Bileşen Lideri),
6. Sami Sezai URAL (Adalet Akademisi Eğitim Merkezi Müdürü),
7. Osman YURDAKUL (Yargıtay Genel Sekreter Yrd., Proje İrtibat Kişisi),
8. İbrahim ŞAHBAZ (Yargıtay Cumhuriyet Savcısı, Proje İrtibat Kişisi),
9. Bircan CİHANGİROĞLU (Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü Tetkik Hakimi, Bileşenler Lideri),

ÇALIŞMA ZİYARETİ PROGRAMI

Salı 28 Mart : Türk heyetinin Salı günü Paris'e gelişi

Çarşamba, 29 Mart : ilk derece mahkemesine ziyaret

- Fransa'da yargı sistemi
  - Mahkeme dışında olmak üzere dikey ve yatay olarak hakimler arasındaki işbirliği
- Adalet Bakanlığı ziyareti
- Yargı sistemi içerisinde Adalet Bakanlığının rolü
  - Savcı ve hakimlerin mesleğe kabulü

Perşembe, 30 Mart

Baroya ziyaret

- Hukukun gelişiminde bir avukatın etkisi
  - İkincil(yedek) hakim olarak avukatlar
  - Hakim ve savcılar ile avukatların meslek değiştirmesi
- Yargıtay'a ziyaret
- Fransa Hukukunda maddi vakıalar ile hukuka uygunluk sorunu arasındaki farklılık
  - Hukukun gelişimi, yeknesak yorum, iş yükü nasıl azaltılır
  - Yargıtay ve İstinaf Mahkemeleri ile ilk derece mahkemeleri arasındaki ilişki

Cuma 31 Mart

ENM'ye ziyaret

- İstinaf Mahkemesinin yardımcı personeli ile hakim ve savcılarının meslek içi ve diğer eğitimi <
- İstinaf Mahkemesine ziyaret
- İstinaf Mahkemelerinin zorlukları ve uygulamaları
  - İstinaf mahkemelerinin yapısı ve işlevleri
  - İstinaf mahkemeleri ve ilk derece mahkemeleri arasında görev yönünden farklılıklar
  - Cezai ve hukuki konularda istinaf usulünün kapsamı. Delil, yeni vakıalar, tanıklar. İstinaf usulünün süresi

Cumartesi 1 Nisan: Paris – Lahey

Pazar 2 Nisan: Amsterdam, Keukenhof, Lahey'e resmi olmayan ziyaret (kişisel olarak karşılanmak üzere)

Pazartesi 3 Nisan

09.00 : Parket-Generaal (Cumhuriyet Savcıları Genel Konseyi)

- Advocaat-General'in konumu (İstinaf Mahkemesi yanındaki Cumhuriyet Savcısı)

11.00 Adalet Bakanlığı

- Yargı sisteminde Adalet Bakanlığının rolü (yasama, bütçe, atamalar vb.)
- İkincil (yedek) hakimler olarak avukatlar

13.00 : Öğle yemeği

15.00 Yargıtay

- Hollanda Hukukunda maddi vakıalar ile hukuka uygunluk sorunu arasındaki farklılık

- Hukukun gelişimi, yeknesak yorum. İş yükü nasıl azaltılır.

17.30 Lahey'deki Türk Büyükelçiliğinde resepsiyon

Salı 4 Nisan:

10.00 NOVA (Hollanda Barolar Birliği)

- Hukukun gelişiminde bir avukatın etkisi
- İkincil(yedek) hakim olarak avukatlar
- Hakim ve savcılar ile avukatların meslek değiştirmesi

12.00 : NOVA ile öğle yemeği

13.00 Yargı Konseyi

- Hollanda'daki yargı sistemi
- Yargı Konseyi'nin rolü ve oluşumu
- Ulusal ve uluslararası hakim ve savcılar network ağı
- Hakim ve savcılarının mesleğe kabulü

15.00 Uluslararası Ceza Mahkemesi

19.00 Lahey'deki Zouitdezee restoranında Yargı Konseyi tarafından verilen akşam yemeği

Çarşamba 5 Nisan

10.00 Utrecht'deki ilk derece mahkemesine ziyaret

- Hollanda'da yargısında aktörler arasındaki ilişki
- Mahkeme dışında olmak üzere dikey ve yatay olarak hakimler arasındaki işbirliği

Perşembe 6 Nisan

09.30 Arnhem'deki istinaf mahkemesine ziyaret

- İstinaf Mahkemelerinin zorlukları ve uygulamaları
- İstinaf mahkemelerinin yapısı ve işlevleri
- İstinaf mahkemeleri ve ilk derece mahkemeleri arasında görev yönünden farklılıklar
- Cezai ve hukuki konularda istinaf usulünün kapsamı. Delil, yeni vakıalar, tanıklar. İstinaf usulünün süresi

16.00 Zutphen'deki Hotel Eden'e gidiş

Cuma 7 Nisan

09.30 SSR (Hollanda Yargı Eğitim Merkezi) Zutphen

- Hakim ve savcılarının meslek içi ve diğer eğitimi ile İstinaf Mahkemesinin yardımcı personeli
- Uluslararası işbirliği

Amsterdam'daki otele gidiş

Cumartesi 8 Nisan: Ankara'ya dönüş